

de majoribus valvassoribus observetur ²¹. De minoribus vero in regno aut ante seniores aut ante nostrum missum eorum causa finiatur. Præcipimus etiam ut cum aliquis miles, sive de majoribus sive de minoribus, de hoc sæculo migraverit, filius ejus beneficium habeat ²². Si vero filium ²³ non habuerit, et abiaticum ²⁴ ex masculino filio reliquerit, pari modo beneficium habeat ²⁵, servato usu majorum valvassorum in dandis equis et armis suis senioribus. Si forte abiaticum ex filio non reliquerit, et fratrem legitimum ex parte patris habuerit, si ²⁶ senioreni offensum habuit, et sibi vult satisfacere et miles ejus effici, beneficium quod patri sui ²⁷ fuit habeat ²⁸. Insuper etiam omnibus modis prohibemus, ut nullus senior de beneficio suorum militum cambium aut precariam aut libellum sine eorum consensu facere ^B presumat. Illa vero bona quæ ²⁹ tenet proprietario jure, aut per præcepta aut per rectum libellum sive per precariam, nemo injuste eos disvestire audeat. Fodrum de castellis ³⁰ quod nostri antecessores habuerunt, habere volumus, illud vero quod non habuerunt ³¹ nullo modo exigimus. Si quis hanc jussionem infregerit ³², auri libras centum componat, medietatem

A cameræ nostræ, et medietatem illi cui dampnum illatum est ³³.

Signum ³⁴ domni Chuonradi serenissimi Romanorum imperatoris augusti.

Kadolohus cancellarius vice Herimanni archicancellarii recognovi.

Datum v Kalendas Junii, indictione 5, anno Dominicæ Incarnationis 1037 ³⁵, anno autem Chuonradi regis 13, imperatoris 11. Actum in obsidione Mediolani feliciter. Amen.

IV.

RESCRIPTUM DE LEGE ROMANA (7).

(An. 1038.)

Imperator CHUONRADUS ³⁶ Augustus ³⁷ Romanis judicibus ³⁸.

Audita ³⁹ controversia quæ hactenus inter vos et Langobardos judicis ⁴⁰ versabatur, nulloque termino quiescebat, sancimus ut quæcunque admodum ⁴¹ negotia mota ⁴² fuerint ⁴³, tam inter Romanæ urbis inenia quam etiam de foris in Romanis pertinentiis, actore Langobardo ⁴⁴ vel reo ⁴⁵, a vobis duntaxat Romanis legibus terminentur, nulloque tempore reviviscant ⁴⁶.

VARIE LECTIONES.

²¹ tenentur L. ²² filios e. b. tenere L. V. V. Vn. E. Cas. ²³ filios L. V. Vn. E. Cas. ²⁴ abiaticos L. Cas. abbiaticos V. Vn. corr. abbiaticum. Glos. Cas. id est nepotes. ²⁵ habeant L. V. Cas. ²⁶ et L. V. Vn. Cas. ²⁷ p. sui vel fratris Cas. ²⁸ habeat servato usu majorum valvassorum in dandis equis et armis suis senioribus Her. ²⁹ Ille vero qui V II. ³⁰ de castellis deest L. V. Vn. Cas. de usque volumus desunt V II quorum loco Chuonradi rescriptum infra editum habetur. ³¹ habuerunt usque habuerunt desunt V. ³² preterierit V. Vn. Cas. ³³ est reliqua desunt in Halensi. illatum. At si quis aurum non habuerit, nostra sententia feriat ut nobis placuerit L. V. Vn. E. ³⁴ reliqua extant in uno Crem. ³⁵ ita corrigendum; codex Cremon.: MXXXVIII. ³⁶ Choradus Cas. Conradus S. V II. ³⁷ deest V II. ³⁸ i. salutem V II. ³⁹ Auditi V II. ⁴⁰ et l. i. deest in Cas. ⁴¹ amodo V II. ⁴² deest V II. ⁴³ m. f. desunt in Cas. ⁴⁴ deest Cas. vel r. l. V II. ⁴⁵ deest Cas. ⁴⁶ reviviscant S.

NOTÆ

(6) Optima legis hujus editio exstat in Muratorii Antiquitatis Italicas, t. I, p. 609 fol.; t. II, p. 287, edit. Aretinæ, ex pervetusta membrana in archivo capituli canonicorum Cremonensium desumpta; quam hic cum codicibus sæculi XI Florentino, Londinensi, Vindobonensi, altero Vindobonensi, n. 39, Veronensi, Casinensi sæculi XI exeantis, n. 328 signato, et Estensi apud Muratorium collatam reperimus. Ad quos cum libri de Feudis, posteriorum codices sæculorum, ne proxime quidem accedant, lectiones codicis inter eos primum facile locum obti-

C nentis, Halensis scilicet sæc. XIV, a notandas hanc existimavi.

(7) In codice Casinensi, n. 328, membr., sæc. XI exeantis, legum Langobardorum librus III exhibentis, in tenera membrana rescriptum inveni, quod antea ex codice Lipsiensi cl. Senkenberg in Methodo jurisprudentiæ, append. III, § 17, pag. 109, publici juris fecerat. Reperitur quoque in codice bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis inter mss. Juris civilis, n. 39, indeque a b. m. Pirsnero exscriptum est.

CHUONRADI II IMP. DIPLOMATA.

Chuonradi II privilegium pro abbacia Vuischiki.

(Anno 1025.)

[ERHARD, *Cod. diplom. Hist. Westphal.*, p. 87.]

C. In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, Chuonradus, divina favente clementia, rex.

Notum sit omnibus fidelibus nostris, tam præsentibus quam futuris, qualiter quædam venerabilis abbatissa, nomine Abug, antecessorum nostrorum regum scilicet vel imperatorum scripta, suæ eccle-

D siæ, quæ est in Vuischiki collocata, tradita, in nostram præsentiam contulit, eademque ex nostra regali potestate confirmari ac corroborari quam humillime rogavit. Cujus petitioni ita ut dignum est assensum prebentes, ob amorem Dei nostræque remedium animæ scilicet et per interventum Sigeberti sanctæ Mindensis ecclesiæ venerandi præsulis nec non et Berinhardi ducis cæterorumque nostrorum fidelium, jam dictam abbatissam una cum congregatione sibi subiecta omnibusque illuc rite

pertinentibus, in nostrum mundihurdium ac defensionem ex integro suscepimus. Præcipientes igitur jubemus ut nullus iudex publicus neque aliquis ex iudiciaria potestate homines prædictæ ecclesiæ liberos seu colonos, litos aut servos, in aliquo negotio distringere presumat, nisi tantum advocatus loci illius, habeantque sanctimoniales illæ liberam potestatem per successionem temporis inter se sive alinnde abbatissam eligendi, nullius sæculari dominio subjectæ, excepto nostro, qui earum defensor, Deo annuente, esse volumus.

Hæc sunt prædia quæ pertinent ad supra dictam ecclesiam Viscbiki. In illo loco vi mansi pleni. Insuper etiam in his locis ita nominatis. Vuendredesa I. Vuigbaldesbusun iiii mansi. Benneshusun i mansus. Haddeshusun i mansus. Tiadanhusun i mansus. Hainanhusun ii mansi. Et in aliis locis ad ministerium ecclesiæ Viscbiki xxviii mansi in pago Tilithi in comitatu Herimanni comitis, iterumque in pago Merstem in comitatu ejusdem comitis viii mansi, et in pago Laginga vi mansi in comitatu Dodican, in pago Westfala in comitatu Heinrici comitis x et viii mansi, et in comitatu Hrodwerkes vi mansi. Et in villa quæ vocatur Hramnesberg ii mansi, Fiahtthorpe i mansus, in Anion iiii mansi, et in comitatu Wirinhardi curtem nomine Thuliberh v mansi. In Tundirin vii mansi. In Hartingehusun villa integra. Et ut hæc nostra confirmatio stabilis et inconversa permaneat, hanc nostri præcepti paginam inde conscriptam manu propria roborantes sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum domni Chuonradi (L. M.) gloriosissimi regis.

Odalricus cancellarius vice Aribonis archicapellani recognovi.

Data ii Id. Januar., indictione viii, anno Domini- cæ Incarnationis 1052, anno autem domni Chuonradi secundi regnantis i. Actum Corbeix.

II.

Chuonradi II privilegium pro monasterio Corbeiensi, petente Truchtmaro abbate.

(Anno 1025.)

[ERHARD, ubi supra.]

C. In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, Chuonradus, divina favente clementia, rex.

Notum sit omnibus Christi nostrique fidelibus præsentibus scilicet atque futuris, qualiter venerabilis abbas nomine Truchtmarus nostram adiit excellentiam, suppliciter orans ut nostra magnifica munificentia prospiceremus monasterio cui præesse videretur, quod est constructum super fluvium Wisera in loco qui dicitur Nova Corbeia in honorem Dei et sancti Stephani protomartyris, ubi et beati Viii martyris pretiosa pignora servari noscuntur. Cujus petitioni rationabili propter divinum amorem et venerationem beatorum martyrum assensum præbentes, hos apices serenitatis nostræ circa ipsam monasterium fieri jussimus, per quos decernimus atque jubemus, præcipue ut potestatem mo-

nachi, si necessitas venerit, habeant, abbatem eligendi de fratribus suis, et ut nullus episcopus aut iudex publicus vel quilibet ex iudiciaria potestate, nisi solus illius loci provisor et advocatus prædicti monasterii, in ecclesiis aut loca vel agros seu reliquas possessiones præfati monasterii quas moderno tempore juste et rationabiliter possidere videtur, ad causas audiendas vel freda exigenda aut mansiones vel paratas faciendas aut fidejussores tollendos, aut ullas redhibitiones vel illicitas occasiones requirendas, aut homines ipsius monasterii tam ingenuos quam et servos vel litos injuste dstringendos ullo unquam tempore audeat ingredi, vel ea quæ supra memorata sunt penitus exigere aut actitare præsumat. Sed et de dominicatis mansis vel nunc habitis vel post acquirendis, a reddendis decimis plenam idem monasterium habeat immunitatem, et, sicut hactenus fuit, ut dentur ad portam in susceptionem hospitem et peregrinorum, in quibuslibet episcopis, pagis vel territoriis, vel omnibus quæ ibidem propter divinum amorem et illius sancti loci venerationem collata fuerint, ut liceat ibidem Deo famulantibus sub nostræ immunitatis tuitione quieto ordine vivere ac residere, et melius illos dilectet omni tempore pro nobis et conjuge nostra atque stabilitate regni a Deo nobis collati, Domini misericordiam attentius exorare. Insuper etiam decimas vel decimales ecclesias in quibusque episcopis ita teneant atque disponant, sicut sub antecessoribus nostris regibus videlicet et imperatoribus tenere per præcepta visi sunt atque disponere. Episcopis vero quibus servitium et mansionatica debent tempore circuitus sui, secundum scripta sua singulis annis persolvant. Et ut hæc auctoritas concessionis atque confirmationis nostræ firmior habeatur et per futura tempora a cunctis fidelibus sanctæ Dei Ecclesiæ nostrisque præsentibus et futuris melius credatur diligentiusque observetur, manu propria subteream firmavimus et sigilli nostri impressione assigniri jussimus.

Signum domni Chuonradi (L. M.) regis intictissimi.

Odalricus cancellarius vice Aribonis archicapellani recognovi.

D Data xi Kal., Febr., indictione viii, anno Domini- cæ Incarnationis 1025, anno vero domni Chuonradi secundi regnantis i.

Actum Goslare.

III.

Chuonradi II Italiæ regis diploma, quo confirmat jura monasterio Lucensi Sancti Pontiani.

(Anno 1025.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.* I, 93.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, Chuonradus, divina favente clementia, rex, etc., qualiter dominus Ambrosius venerabilis abbas nostram supplex adiit celsitudinem, deprecans ut pro Dei amore suaque supplicatione monasterium quod restauravit quædam matrona Willa vocata, mater vero Hu-

gonis inelyti marchionis, pro sua anima et pro animabus omnium Christianorum fidelium, Deo favente, foris murum Lucensis urbis, in honore sanctorum apostolorum Philippi et Jacobi, et sancti Pontiani martyris Christi, cujus gloriosum corpus ibidem requiescit, etc.

Signum domni Chuonradi regis invictissimi.

Hugo cancellarius vice Aribonis archicancellarii recognovi.

Hiatus Sigilli cerei deperditi.

Data ix Kalendas Maii, indictione viii, anno Dominicæ Incarnationis 1025, anno autem Domni Chuonradi secundi regnantis primo.

Actum est in Augusta civitate.

IV.

Chuonradi I Romanorum imperatoris diploma, quo Guidoni II Farsensi abbati, ejusque monasterio bona ac jura quæcunque confirmat.

(Anno 1027.)

[MURATORI, *Rer. Ital. Script.* II, II, 561.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, CHUONRADUS divus Romanorum imperator Augustus.

Comperiat omnium solertia qualiter Guido venerabilis abbas monasterii Sanctæ Mariæ in comitatu Sabinensi constructi, in loco qui dicitur Actianus, nostram adiens præsentiam, ostendit nobis nostrorum antecessorum regum vel imperatorum præcepta eidem monasterio facta, atque suppliciter postulans. eadem præcepta nostra imperiali ac præceptali auctoritate confirmaremus. Nos vero ejus justis postulationibus assentientes, confirmamus jam dicto monasterio quidquid in superioribus continetur præceptis, prout juste et legaliter possumus, videlicet quidquid habere videtur in eodem territorio Sabinensi, id est. in comitatu Hortano. in comitatu Viturbieni, celsam Sanctæ Mariæ juxta fluvium Minionem. in comitatu Spoletano. in comitatu Assisio. in comitatu Ausimano. in comitatu Senogalvensi. in comitatu Camerino. in comitatu Firmano. in comitatu Asculano. in comitatu Aprutiensi. in comitatu Pinnensi. in comitatu Balbensi. in comitatu Marsicano. Infra urbem Romam ecclesiam Sanctæ Mariæ, et Sancti Benedicti cum cryptis et muris, et cum introitu et exitu illarum, et campo de Agonis. In civitate Tyburina. in comitatu Reatino. in Amiterno, in comitatu Furconino. omnia quæ in integrum ad prædictum monasterium pertinere videntur juste et legaliter, aut ab aliis hominibus Deum timentibus acquisierit, aut ab his qui modo de rebus Ecclesiæ injuste tenent, et quæ in civitate Romana, aut in aliqua parte nostri regni Italici habere videtur, aut acquisierit, per hoc nostrum præceptum eidem sancto loco confirmamus una cum terris, vineis. atque pro Dei amore, nostraque animæ salute eidem monasterio ministriantibus per hoc nostrum præceptum perdonamus,

ut nullus eorum, aut suorum hominum deinceps freda, aut tributum donet, vel mansiones faciat invite, aut fidejussor sine suo velle existat, aut in aliquo donet portonaticum aut ripaticum, vel herbaticum, aut glandaticum, vel pontonaticum, tam de monachis quam clericis, quamque de hominibus super terras eorum residentibus, tam ingenuis quam libellariis, quam et servis. Ac eos sub nostra tuitione recipimus. Præcipientes ergo jubemus ut nullus dux, marchio, episcopus, comes, vicecomes, vel aliquis noster missus discurrrens, sculdasius, gastaldius, nullaque nostri imperii magna parvaque persona, prædicti monasterii vel monachos aut aliquem fidelem inquietare, molestare, aut de his, quæ supra scripta sunt, sine legali judicio divestire præsumat. et quidquid de prædicti monasterii possessionibus fiscus noster sperare potuerit, totum nos pro æternæ remunerationis præmio prædicto monasterio concedimus.

Signum domni Chuonradi serenissimi imperatoris Augusti.

Hugo cancellarius vice domni Aribonis archicancellarii recognovit.

Data v Kalend. Martii, anno Dominicæ Incarnationis 1027, anno vero domni Chuonradi regnantis tertio, imperii quoque primo.

Actum Romæ feliciter.

V.

Chuonradi II Italiæ regis ac primi inter Augustos præceptum per quod monasterio sanctimonialium Lucensium Domini Salvatoris omnia illarum jura ac privilegia confirmat.

(Anno 1027.)

[MURATORI, *ubi supra, Antiq. Ital.* II, 95.]

In nomine omnipotentis Dei, Chuonradus, æterni munere Largitoris, rex.

Si aliquid locis diviæ cultui mancipatis largitatis nostræ munere conferimus, vel collata confirmamus, ad æternæ retributionis præmia nobis prodesse nequaquam distidimus. Omnium igitur sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorum præsentium atque futurorum notitiæ pateat qualiter interventu dilectæ conjugis nostræ Giske, per hanc nostri præcepti paginam, prout juste et legaliter possumus, confirmamus et corroboramus monasterio Domini Salvatoris, quod est infra muros urbis Lucæ constructum, et ejusdem loci abbatis, quæ vocatur Alperga, cunctisque monachibus Domino ibi famulantibus. ejus res et proprietates tam quas nunc habet quam in posterum habuerit, cum terris cultis et incultis, vineis, prati, pascuis, silvis, piscationibus, servis et ancillis, aquis aquarumque decursibus, molendinis, omnemque substantiam, quam locus idem videtur habere. statuimus etiam ut abhinc in posterum quidquid præfato monasterio per dationem religiosorum virorum, seu devotarum feminarum collatum exstiterit, sub nostri confirmatione præcepti. Volumus etiam ut prædictum monasterium nostris et futuris temporibus una cum omnibus rebus atque

familias immune consistat ab omni publica functione et redditione. Et si quando abbatissa obierit, de eisdem ipsis eligant, quam bonæ vitæ invenerint. Præcipimus autem ut nullus iudex publicus, vel ex iudiciali potestate aliqua infra illud monasterium seu ecclesias, villas aut reliquas possessiones quas nunc habet, vel in antea acquisierit, mansionaticum exigere, aut fidejussores tollere, aut homines ipsius monasterii, tam ingeniosos quam servos, injuste distringere, aut inconsuetas occasiones requirendo eum ingredi præsumat. Sed liceat memoratæ abbatissæ, seu et his quæ post eam ejusdem monasterii regimen habuerint, cum ancillis Dei ibi degentibus tranquille vivere, et monasticæ conversationis propositum, quiete servare, ac pro salute nostra seu regni stabilitate Dei misericordiam implorare. Si quis igitur hujus præcepti, quod non credimus, violator exstiterit, auri optimi libras mille se compositurum agnoscat, medietatem cameræ nostræ, et medietatem prædictæ Alpergæ abbatissæ sibi quoque succedentibus. Quod, ut verius credatur et diligentius observetur, manu propria roborantes sigillo nostro jusimus insigniri.

Signum domni Chuonradi serenissimi regis.

Locus sigilli † cerei deperditi.

Hugo cancellarius vice domni Ariboni archiepiscopi et archicancellarii recognovit.

Datum anno Dominicæ Incarnationis 1027, indictione IX, regni vero domni Chuonradi secundi regnantis II.

Actum Veronæ.

VI.

Chuonradi Augusti I diploma, quo omnia jura ac bona confirmat Guinizoni abbati monasterii Sancti Salvatoris in Amiate Clusinae dioceseos.

(Anno 1027.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, V, 449.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, CHUONRADUS, divina favente clementia, imperator Augustus.

Dignum est ut, qui prudenter Dei obsequia ordinare procurant, et, hoc ad stabilitatem nostram, corroboracione confirmarem exoptant, ut tanto libentius obaudiant quanto Deo placita intelligimus et præsentia, Deo protegente, bono studio ad effectum perducere procuravimus. Igitur omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ ac nostrorum, præsentium scilicet et futurorum, comperiat solertia quia, dum nos dilecto fideli nostro Guinizoni abbati Cænobii Domini et Salvatoris in monte Amiate constructum ad regendum commiserimus, et ibidem neglecta Dei obsequia et procuracionem Deo ibidem famulantium, prædecessorum suorum incuria, multis modis reperisset, studiosius decertavit congregacionem monachorum Deo ibidem servientium regulariter corrigere, et solummodo divinis obsequiis deditos..... ad sufficientiam suorum largiremus, quatenus prælati jam facti monasterii Domini Salvatoris, qui per tempora fuerint, ac successores illius abbates vel præpositi cum subiectis monachis, victum ibidem

A Deo servientium in futurum sufficienter habere mereantur. Ob amorem Dei, remediumque animæ nostræ, ac successorum nostrorum regum aut imperatorum, conferimus eis ad sufficientiam suorum cellam Sancti Benedicti in Bucino, curtem et plebem Sanctæ Mariæ in Lamule, curtem Sancti Stephani in Monticolo cum castro Montelatronis, curtem de Muntra cum castro Montenegro, curtem de Laminiana, cum Castro Montepenzutulo, sicut Ubertus ad manum suam detinuit, curtem Sancti Miniati, curtem Sancti Quirici in Piscinule, et Sancti Simeonis, et Sancti Peregrini, et curtem Sanctæ Mariæ de Offena cum rocca, quæ vocatur Sanine, curtem de Palea, et Sancti Sebastiani, curtem Sancti Stephani in Tutona, curtem Sancti Clementis in Titiniano cum terris, et angariales, curtem de Mussona cum terra de Redula majore et minore, et Bitena, et Canneta, et Herminula, medietatem de curte Sancti Lazari cum sua ecclesia, curtem de Feroniano, curtem de Citiliano, et curtem Sancti Salvatoris in Vigugnano, curtem Sancti Severi super Latum, et curticellam de Bisenzo, curtem Sancti Joannis in Vafriano, et Sancti Satenrani, curtem Sancti Columbani, et curtem Sancti Salvatoris in villa Racana, cellam Sanctæ Mariæ in Valeriano, curticella in Cartutule cum terra et vinea quæ est prope fluvio Varano, curtem Sancti Salvatoris in Campagnatico, curtem Sancti Petri in Cervaria, et curtem Sancti Stephani in Viniano, curtem Sancti Severi in Paterna cum campo Albinono, curticella quæ nominatur Croscule, et Curticella in Cursiniano cum omnibus pertinentiis et adjacentiis suis, cellam Sancti Petri in Latera, et cellam Sancti Petri in Garmarita cum Sancto Anastasio, cellam Sancti Savini, et Sanctæ Restitutæ, et Sancti Petri, et Sancti Stephani in Terquino, cellam Sanctæ Mariæ in Corgnitu per loca designata. De una parte ripa cum Petra, quæ divisa est a ripa. De alia parte via publica, quæ venit per portam, et terra Azonis filii Benzi cum suis consortibus. De quarta vero parte est terra, filii Alonis. Ea videlicet ratione ut ab hac in futurum prædicta sancta congregatio his omnibus denominatis cellulis et curtibus cum suis omnibus pertinentiis et adjacentiis, tantummodosuis utilitatibus habentes, victum vestitumque regulariter sumentes ab ulla dilatione, solummodo divinis die noctuque persistent obsequiis, ac pro stabilitate totius imperii nobis a Deo commissi studeant exorare. Sed quod bono studio, bonaque voluntate fecimus, perennem habeat stabilitatem, petiti pietatem nostram ut eandem ordinationem nostra confirmarem conscriptione, sicut et fecimus. Denique etiam concedimus prædicto monasterio omnes decimas, fræ et judiciaria, vel omnem compositionem et exhibitionem publicam ex omnibus manentibus desuper memoratis cellulis et curtibus ob remedium animæ nostræ, successorumque nostrorum regum vel imperatorum, qui per tempora fuerint, ad portam ipsius monasterii conferendam

semper ad usus peregrinorum sustentandos in alimoniam et augmentum animæ nostræ propter offensiones malorum ac pravorum hominum, quæ sufferre minime sustentare potuerant. Quapropter eisdem sancto loco hoc nostrum præceptum fieri jussimus, per quod præcipimus, ut ab hac in futurum eadem sancta congregatio cum omni quietudine absque ullo publico repetita, ac rectoris loci ipsius subtracta easdem cellulas et curtes in suis utilitatibus ac necessitatibus habeant, et ordinent, faciant, et disponant, quatenus exinde sufficientiam habentes in divinis obsequiis, et nobis eorum famulatio perficiat sempiternale remedium. Si qua vero, quod futurum minime credimus, magna parvaque persona contra hoc nostrum, etc.

Signum domni Chuonradi invictissimi imperatoris Augusti.

Hugo cancellarius vice domini Aribonis archiepiscopi et archicancellarii recognovit.

Data anno Dominicæ Incarnationis 1027, regni vero domni Chuonradi secundi regnantis III, iuuperii ejus primo, indictione x.

Data in civitate Leoniana, Nonis Aprilis.

VII.

Chuonradi imp. privilegium pro Ecclesia Paderbornensi.

(Anno 1027.)

[ERHARD, *Cod. diplom. Westph.*, p. 89.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, CHUONRADUS, divina gratia, Romanorum imperator Augustus.

Perpendimus atque consideravimus animas nostras peccatorum maculis offuscatas hoc multum posse juvare, nos ad divini honoris et gloriæ majestatem Ecclesias Christi sublimare, ædificare, et de nostris rebus ditare, pariterque novimus ad nostræ imperialis potentie dignitatem pertinere, eis qui nobis domi vel militiae bene servierint condignam servitutis remunerationem exhibere. Proinde venerint Christi nostrique fideles universi, qualiter nos, per interventum dilectissimæ conjugis nostræ Gislæ, nec non filii nostri Heinrici regis et Brunonis Augustensis episcopi et Herimanni marchionis et Egilhardi fratris sui, ad divinam gratiam et gloriam, pro remedio nostræ animæ, Paderbrunnensi Ecclesiæ in honorem sanctæ Mariæ Dei Genitricis et sancti Chylianii martyris et sancti Liborii confessoris consecratæ, ejusque provisorii Meinwerco, qui nobis sæpe et multum frequenter et fideliter servivit, quamdam curtem nomine Ervite ad nostrum imperiale jus pertinentem, in pago Engere, in comitatu autem Marewardi sitam, perpetualiter habendam tradidimus, cum mancipiis utriusque sexus omnibus ad hanc jure pertinentibus, cum cæteris quoque universis appendiciis, scilicet arvis, ædificiis, terris cultis et incultis, pratis, pascuis, silvis, venationibus, viis et inviis, exitibus et redivibus, aquis aquarumve decursibus, piscationibus, molendinis, quænitibus et inquirendis, cum banno et mercato etiam

A quod apud eandem curtem solet haberi, et cum omni utilitate quæ inde poterit pervenire. Et ut hæc nostræ traditionis auctoritas firma omni permaneat ævo, hanc paginam inde conscriptam manu propria roborantes jussimus insigniri sigillo.

Signum domni Chuonradi invictissimi Romanorum imperatoris Augusti. (L. M.)

Odalricus cancellarius recognovit.

Data VII Idus Aprilis, indictione x, anno Dominicæ Incarnationis 1027, anno autem domni Chuonradi II regnantis III, imperii vero I.

Actum Romæ.

VIII.

Chuonradi privilegium pro monasterio Corbeie Novæ.

(Anno 1028.)

[ERHARD, *Cod. diplom. Westph.*, pag. 90.]

C. In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis. Chuonradus, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Si piis petitionibus fidelium nostrorum, maxime quas pro Ecclesiis sibi commissis auribus nostris infuderint, benignum præbuerimus auditum, hoc procul dubio et ad præsentis imperii nostri statum, et ad æternæ beatitudinis præmium profuturum credimus. Unde omnium fidelium nostrorum tam præsentium quam et futurorum noverit solers industria, quia adieus excellentiam nostri culminis, Druthmarus venerabilis novæ Corbeie abbas, curtem quamdam Godevelschim nuncupatam anteriori tempore eidem monasterio questus est injuste fore sublatam. Detulit præterea secum Arnolphi divi progenitoris nostri imperiale decretum, cui ejusdem curtis inerat concambia, inter eundem imperatorem atque Bovonem prædicti monasterii Patrem peracta. Cujus suggestioni fidem accommodantes, matronam quamdam Alvered vocatam, quæ ipsam curtem velut hæreditario jure tunc temporis possedit, ac palatium nostrum evocari præcepimus. Quæ, dum prolata refellere nequivisset, præfatam curtem cum omnibus appendiciis, aduentibus sibi filio Osdago patronoque suo comite Frithericho, prædicto venerabili abbati absque ulla controversia reddidit, atque hanc Hiddi monasterii advocatus jussu nostro recepit. Post vero abbas clementia nostra provocatus eidem matronæ sæpèdictam curtem alteraque Gimundian vocatam ac familias quasdam in villa Brumerinchthorp ea conditione beneficiavit, ut si quid post chitum ejus in iisdem possessionibus reperiat, abbatis arbitrio disponatur. Filio vero ejus curtem nomine Imminghuson eo pacto concessit quatenus dum vivat hanc teneat, nisi hunc munificentia nostra alicubi prius promoveri contingat. Post vero in jus monasterii redeat. Et ut hujus restitutionis auctoritas firmior perpetuo credatur manu propria subtus roboratam sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Testes, Hunfridus archiepiscopus; Meinwerco episcopus; Godehardus episcopus; Sigifridus epi-

scopus; Odalricus cancellarius; Asculfus; Sigibertus; Bernhardus dux; Adalbero dux; Ernastus dux; Liudulfus comes et privignus imperatoris; Hiddi; Amulungus comes, et frater ejus Ebertus; Wigger; Gerlo; Uffo; Tiammo; Poppo; Bern; Thiathard; Bruu; Gebo.

Signum domni Chuonradi invictissimi Romanorum (L. M.) imperatoris Augusti.

Odalricus cancellarius vice Aribonis archicancellarii recognovit.

Data Kal. Jul., indictione XI, anno Dominicæ Incarnationis 1028, anno autem domni Chuonradi II regnantis IV, imperii vero I.

Actum Magdeburgh feliciter. Amen.

IX.

Chuonradi privilegium pro Ecclesia S. Gorgonii.

(Anno 1028.)

[ERNARD, *Cod. diplom. Westph.*, p. 90.]

C. In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, CHUONRADUS, clementia divina favente, Romanorum imperator Augustus.

Noverit omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium nostrorumque præsentium scilicet ac futurorum industria, qualiter nos ob interventum ac petitionem dilectæ conjugis nostræ Gislæ imperatricis Augustæ, et amantissimæ nostræ prolis Heinrici regis, nec non Brunonis Augustensis venerabilis episcopi, fidei nostro Sigiberto Mindensi episcopo et ecclesiæ cui ipse, Deo donante, præsidet, in honore sancti Petri principis apostolorum et sancti Gorgonii martyris Christi constructæ, quamdam silvam sitam singulariter in proprietate prædiorum ejusdem Mindensis Ecclesiæ, et in pago Entergowi, in comitatu vero Bernhardi ducis, cum consensu et collaudatione præfati ducis B. et sui fratris Detmari, cæterorumque civium in eadem silva usque modo communione venandi habentium, in silvis, campis et paludibus, inter flumina Ossembekke et Alerbeko, usque in medium flumen Wernnonen, et inde usque ad Northulerecampon, ad cortem pertinens Sulegon nominatam forestari concessimus et banni nostri districtu circumvallavimus, ea videlicet ratione ut nemo ulterius in eodem foresto absque prælibati episcopi suorumque successorum licentia potestatem habeat venandi, sagittandi, rotia aut laqueos ponendi, aut ullo ingenio feras decipiendi, quæ merito sub jure banni continentur. Si quis autem hujus nostri imperialis præcepti temerarius violator extiterit, sciat se episcopo et suo advocato banni nostri summam compositurum. Et ut hoc verius credatur diligentiusque per futura annorum curricula observetur, hanc chartam inde conscriptam subtusque manu propria roboratam sigilli nostri impressione jussimus inscribi.

Signum domni Chuonradi invictissimi Romanorum imperatoris (L. M.) Augusti.

Odalricus cancellarius vice Aribonis archicapellani recognovit.

Data III Kal. Apr., indictione XII, anno Dominicæ

A Incarnationis 1028, anno autem domni Chuonradi secundi regnantis V, imperii vero I

Actum Ratispone.

X

Chuonradi præceptum pro monasterio S. Chilian.

(Anno 1030.)

[ERNARD, *Cod. diplom. Westph.*, p. 91.]

C. In nomine sanctæ et individua Trinitatis, CHUONRADUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Notum sit omnibus Christi fidelibus præsentibus scilicet atque futuris, qualiter nos ob interventum ac petitionem nostræ dilectæ conjugis Giske imperatricis videlicet Augustæ, et amantissimæ nostræ prolis Heinrici regis, nec non Meinwerchi Paterbrunnensis Ecclesiæ episcopi, quoddam Berenhardi comitis prædium, Badperch dictum, cum mansis decem circa eundem montem adjacentibus, in pago Nichterga et in comitatu Haholdi comitis situm, quod ideo hæreditario jure in nostram potestatem successit, quia idem ipse B. comes spurius erat, quod vulgo Wanburtich dicunt, ad Paterbrunn præscripti episcopi monasterium in honore sanctæ Mariæ et sancti Chilian martyris sanctique Liborii confessoris consecratum tradidimus, cum mancipiis utriusque sexus, villis, areis, ædificiis, agris, terris cultis et incultis, viis et inviis, pratis, paseniasilvis, venationibus, aquis aquarumve decursibus piscationibus, molendinis, exitibus et redditibus quæsitis et inquirendis, nec non cum omnibus appendiciis ad idem prædium jure pertinentibus, et videlicet ratione ut in præscripti monasterii potestate perpetualiter existat. Et ut hæc nostra traditio stabilis et inconvulsa omni permaneat ævo, hanc paginam inde conscriptam propriaque manu subtus roboratam sigilli nostri impressione jussimus inscribi.

Signum domni Chuonradi Romanorum imperatoris (L. M.) invictissimi.

Odalricus cancellarius vice Aribonis archicapellani recognovi.

Data Kal. Junii, indictione XIII, anno domni Chuonradi regnantis VI, imperii vero IV.

Actum Mersiburch feliciter. Amen.

XI.

Pro Ecclesia Paderbornensis.

(Anno 1031.)

[ERNARD, *Cod. diplom. Westph.*, p. 91.]

C. In nomine sanctæ et individua Trinitatis CHUONRADUS, divina disponente gratia, Romanorum imperator Augustus.

Omnium Dei vobisque fidelium universitati notum esse volumus, qualiter nos, propter amorem cælestis patriæ atque ob interventum ac petitionem dilectæ conjugis nostræ Gislæ imperatricis Augustæ, nec non chari filii nostri Heinrici regis, et propter jure devotumque nobis servitium Meginwerchi sanctæ Paderbrunnensis sedis venerabilis episcopi,

ecclesie cui ipse, Deo donante, præsidi et, in honore sancte Dei genitricis Mariæ beatique Chyliani martyris, nec non confessoris Christi Liborii constructe, illa prædia quæ habuerunt Bernhart et soror ejus Hazecha in locis Alnaan et Ellinun sita, in pago Paderga, in comitatu Amulungi, cum aliis omnibus illuc pertinentibus, et cum omni utilitate quæ vel scribi aut nominari ullo modo valet, cum mancipiis utriusque sexus, cum areis, ædificiis, agris, campis, terris cultis et incultis, pratis, pascuis, silvis, venationibus, aquis aquarumve decursibus, piscationibus, molis, molendinis, viis et inviis, exitibus et redditibus, quæsitis et inquirendis, perpetualiter habenda donavimus, ea ratione ut præfatus episcopus sui que successores de eisdem prædiis nobis imperiali jure hereditatis liberam debinc habeant potestatem quidquid sibi placuerit faciendi, ad utilitatem tamen ecclesie suæ omnium contradictione remota. Et ut hæc nostræ traditionis auctoritas stabilis et inconversa omni permaneat ævo, hæc paginam inde conscriptam manu propria roborantes, sigillo nostro insigniri jussimus.

Signum domni Chuonradi invictissimi Romanorum (L. M.) imperatoris Augusti.

Odalricus cancellarius vice Aribonis archicapitani recognovit.

Data XIII Kal. Febr., indictione XIV, anno Dominicæ Incarnationis 1031, anno vero domni Chuonradi II regnantis VII; imperii autem IV.

Actum Altstete.

XII.

Pro Ecclesia Paderbornensi.

(Anno 1031.)

[ERHARD, *Cod. diplom. Westph.*, p. 92.]

C. In nomine sanctæ et individue Trinitatis, CHUONRADUS, Dei ordinante clementia, Romanorum imperator Augustus.

Omnium Dei nostrique fidelium universitati notum esse volumus, qualiter nos, divinæ mercedis ob intuitum, nec non per interventum dilectissimæ cunctalis nostræ Gislæ imperatricis Angustæ simul etiam dilecti filii nostri regis Heinrici, et jure servitium Meginwerchi Patherburnensis Ecclesie episcopi sæpissime nobis fideliter impensum, eidem ecclesie in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ ac sancti Chyliani martyris et sancti Liborii episcopi et confessoris constructe, prædium Bennanhusun, Ualabroch, Dadanbroch, situm in pagis Wetiga et Tilithi in comitatu Widukindi, cum omnibus ad ipsum prædium jure ac legaliter pertinentibus, cum mancipiis utriusque sexus, cum areis, ædificiis, agris, campis, terris cultis et incultis, pratis, pascuis, silvis, venationibus, aquis aquarumve decursibus, piscationibus, molis, molendinis, viis et inviis, exitibus et redditibus, quæsitis et inquirendis, seu cum omni utilitate, quæ vel scribi aut nominari ullo modo potest, in proprietatem condonavimus, et de nostro jure ac dominio in ejusdem Ecclesie jus ac dominium omnino transfun-

dimus, ea videlicet ratione, ut prænotuatus episcopus ejusque successores de eodem prædio liberam posthac potestatem habeant tenendi, commutandi vel quidquid sibi utilitatis Ecclesie placuerit faciendi, omnium hominum contradictione remota. Et, ut nostræ traditionis auctoritas stabilis et inconversa per antiqua sæculorum curricula permaneat, hæc paginam inde conscriptam manu propria roborantes, sigilli nostri impressione jussimus sigillari.

Signum domni Chuonradi invictissimi Romanorum imperatoris (L. M.) Augusti.

Odalricus cancellarius vice Aribonis archicapitani recognovit.

B Data XI Kal. Martii, indict. XIV, anno Dominicæ Incarnationis 1031, anno vero domni Chuonradi II regnantis VII, imperii autem IV.

Actum Goslaræ

XIII.

Pro Ecclesia Paderbornensi.

(Anno 1031.)

[ERHARD, *Cod. diplom. Westph.*, p. 93.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, CHUONRADUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Si ulli ex nostris pontificibus sui fidelis servitii non inmemores aliquid ex iis quæ nostri juris deputantur benigno animo impendimus, eum postea in nostro oramine et servitium promptiorem et multo studiosiorem existere procul dubio credimus. Quapropter omnibus Christi nostrique amatoribus presentibus scilicet ac futuris perspicuum esse volumus, qualiter Wicilo nostram adiit serenitatem, humiliter rogans ut prædium Saunanabiki dictum, in istis villis Hornan. Frodinetorp. Vineslîki Rafseti. Knechtahusen. Buckinhusen. Bennanhusen Scuni. Berchem. Hornan. Holthusen. situm, sæ uxorisque suæ Ode filiaque suæ Cecilie nec non Gerburch filiaque ejus OJonis petitione ac collaudatione, ad nostram imperialem manum recipere curaremus, prædium Zurici quod nostræ fuit proprietatis illorum eontra subjugantes ditioni. Horum igitur desiderio primatum nostrorum satisfacientes consilio, id quod illorum jus quod nostri erat juris amicabiliter remisimus. Transactis autem ita viis omnibus, prædium prædictum Saunanabiki, quod tunc nostræ judicabatur esse proprietatis, in comitatu Widukini in pago Wetiga situm, cum omnibus utilitatibus ad idem pertinentibus, areis, ædificiis, agris, terris cultis et incultis, pratis, pascuis, campis, silvis, venationibus, aquis aquarumve decursibus, piscationibus, molis, molendinis, viis et inviis, exitibus et redditibus, quæsitis et inquirendis; ob amabilem conjugis nostræ Gislæ imperatricis Augustæ interventum, et ob minimo denegandam dilectissimæ proles nostræ Heinrici regis petitionem, nec non Herimanni marchionis, Meinwero venerabilis vitæ episcopo suæque ecclesie in sanctissimæ Dei genitricis Mariæ et pretiosissimæ

martyris Chylianī nec non gloriosissimi confessoris Liborii honorem constructa, eo tenore in proprium tradidimus, ut ipse suique successores de eodem liberam deinceps habeant potestatem tenendi, tradendi, vendendi, commutandi, vel quidquid placuerit sibi faciendi, ad utilitatem tamen prædictorum sanctorum Ecclesie. Recordati sumus namque non in hoc tantum, sed in aliis sibi adhuc, Deo volente, a nobis tradendis prædiis, quod suum assiduam servitium devotius et cæteris nostris pontificibus frequentius, non quasi uno, sed fere in omni tempore curam habuimus. Et ut hæc nostræ traditionis auctoritas stabilis et inconvulsa per labentia temporum curricula observetur, hoc præceptum inde conscriptum subtus manu propria confirmavimus et corroboravimus ac sigilli nostri impressione diligentius insigniri præcepimus.

Signum domni Chuonradi invictissimi Romanorum imperatoris Augusti. (L. M.)

Odalricus cancellarius recognovit.

Data III Non. Augusti, indictione XIV, anno Dominicæ Incarnationis 1051, anno autem domni Chuonradi II regnantis VII, imperii vero V.

Actum Immetesbusum.

XIV.

Chuonradus I imperator Hubaldo Cremonensi episcopo jura varia, et comitatum ipsius civitatis confirmat.

(Anno 1031.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.* II, 73.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Chuonradus, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Si sancta ac venerabilia loca sublimare ac defendere studuerimus ad regni nostri statum hoc pertinere procul dubio non ambigimus. Quapropter nostrorum fidelium præsentium scilicet ac futurorum noscat universitas, Hubaldum, sanctæ Cremonensis Ecclesie venerabilem antistitem, interventu dilectissimæ conjugis nostræ Gislæ imperatricis, nostram humiliter adisse clementiam, postulans ut pro Deo et animæ nostræ remedio præcepta a decessoribus nostris suæ Ecclesie concessa confirmaremus ac roboraremus. Cujus dignis petitionibus annuentes, prout juste et legaliter possumus, confirmamus et corroboramus. Ita ut quidquid curaturæ, telonei, portatici, seu ripatici, et comitatum infra prænominatam civitatem, seu extra per quinque miliariorum spatia, sicut in ejusdem Ecclesie præceptis continetur, teneat, habeat, firmiterque possideat tam ipse quam et sui successores. Præterea alias consuetudines, quas sui antecessores ad illam potestatem pertinentes, et angarias quondam habuerunt, et forum de ipsa civitate, quod ad nostrum servitium colligi usus fuit, et porcos Arimannorum, et albergarias; similiter præcipimus ut ipse, sui que successores perpetuis temporibus exigant. Præcipimus itaque atque jubemus ut nullus dux, comes, etc.

Signum domni Chuonradi serenissimi imperatoris Augusti.

Bruno cancellarius ad vicem Aribonis Magontini archiepiscopi et archicancellarii recognovi.

Datum III Kalendas Martii, anno Dominicæ Incarnationis 1051, indictione XIV, anno autem domni Chuonradi VI regnantis, imperantis vero IV.

Actum Goslare feliciter. Amen.

XV.

Chuonradus II rex, imperator I, Hubaldo Cremonensi episcopo, ejusque Ecclesie, omnia privilegia et bona confirmat.

(Anno 1031.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.* I, 417.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Chuonradus, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Si sancta et venerabilia loca, etc. Quocirca omnium sanctæ Dei Ecclesie fidelium, nostrorumque presentium scilicet ac futurorum noverit universitas Ecclesie antistitem, obtentu dilectæ imperii nostri consortis Gislæ imperatricis gratissimæ, celsitudinis nostræ clementiam obnoxie humiliterque postulasse quatenus pro Dei amore, nostræque imperii salute, nostra imperiali auctoritate præcepta a decessoribus nostris regibus, atque imperatoribus, maxime Berengario, Rodolpho, nec non divæ memoriæ Ottonibus, ac Henrico, magnificis imperatoribus Augustis, suæ Ecclesie concessa confirmaremus et roboraremus. Cujus dignis petitionibus annuentes, prout juste et legaliter, etc., confirmamus et corroboramus eidem sanctæ Cremonensi Ecclesie quidquid curaturæ, telonei, atque portatici, seu ripatici, aliquo ingenio de jam facta Cremonensi civitate ad publicam functionem pertinuit tam de parte ipsius civitatis comitatus, quam de parte cortis Sexpilas, nec non ripas et piscarias a Vulparolo usque ad caput Abduc cum molendinis et molatura eorum, scilicet per unumquemque molendinum grani modios Cremonenses quinque, atque cum uniuscujusque navis solito censu, per unamquamque navim velicret salis orales quatuor, sicut continetur in notitiis ante præsentiam Cessonis diaconi, et domni Ottonis imperatoris missi, et Heriberti cancellarii, Cremonæ in placito residentium factis, et auctoritate ac jussione prælibati domni Ottonis imperatoris legaliter roboratis; et palliceturæ denaris quatuor, seu cum persolutione omnium navium, et cum curatura omnium negotiorum, qui sunt in prædicta ripa tam ab incolis civitatis quam ab aliis aliunde ad negotium venientibus, seu cum omnibus Ecclesie rectitudinibus ac consuetudinibus. Distributionem vero civitatis intus et extra per quinque miliariorum spatia, etc. Si quis igitur, etc.

Signum domini Chuonradi serenissimi imperatoris Augusti.

Bruno cancellarius ad vicem Aribonis Magontini archiepiscopi et archicancellarii recognovi.

Datum III Kalendas Martii, anno Dominicæ Incarnationis 1031, indictione XIV, anno autem domni Chuonradi II regnantis sexto, imperii vero IV.

Actum Goslare feliciter. Amen.

XVI.

Litteræ Chuonradi I imperatoris ad cives Cremonenses, ut episcopo Cremonensi de quibusdam querelis satisficiant.

(Circiter annum 1031.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.* VI, 53.]

CHUONRADUS, gratia Dei Romanorum imperator Augustus, omnibus civibus Cremonensibus salutem.

Volumus et firmiter jubemus ut pecuniam, quam promisistis vestro seniori episcopo pro scaccio et incendio et præda quam fecistis super illius castella, adimpleatis, si de nostra gratia curatis. Terram vero Ecclesiæ, sicut Landulfus episcopus tempore domni imperatoris Henrici tenuit, volumus, ut iste vester senior similiter quiete teneat. De silvis autem Ecclesiæ quæ in circuitu sunt, unde illi quotidie contrarium facitis, et utimini contra ejus voluntatem, jubemus, ut non vos amplius intromittatis, si talem censum ei non dederit, sicut Mediolanum et Pavia atque Placentia. Os' e tum, neque illius pares, contra voluntatem vestri senioris, nullo modo teneatis, si unquam gratiam nostram habere cupitis. Homicidas et latrones, qui infra civitatem sunt, de quibus episcopus legem et justitiam facere vult, per rectam fidem ante præsentiam ejus conducatis, et eos legaliter judicare adjuvetis.

XVII.

Pro Ecclesia Paderbornensi.

(Anno 1032.)

[ERHARD, *Cod. diplom. Westph.*, p. 92.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, CHUONRADUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Noverit omnium Dei nostrique fidelium præsentium scilicet ac futurorum industria, qualiter nos fidei nostro Meginwerco Paderburnensi episcopo et Ecclesiæ cui ipse, Deo donante, præsidet, ob interventum et petitionem dilectæ conjugis nostræ Gislæ imperatricis Augustæ et amantissimæ nostræ prolis Henrici regia et Egilberti Frisingensis Ecclesiæ venerabilis episcopi, nec non ob suum frequens et devotum servitium, quendam nostræ proprietatis curtem Gardenebiki nominatam, situm in pago Laeni in comitatu Herimanni comitis, cum omni sua integritate, vel quidquid prædii habuimus in villis Hwinadal, Molluggane, Liudulveshuson, situm in eodem pago et in comitatu prænominati II. comitis, cum omnibus ad idem pertinentibus, cum arvis, ædificiis, mancipiis utriusque sexus inibi habitantibus, agris, terris cultis et incultis, pratis, pascuis, campis, silvis, venationibus, aquis aquarumve decursibus, piscationibus, molis, molendinis, viis et inviis, exitibus et reditibus, quæsitis et inquirendis, seu cum omni utilitate quæ aut scribi aut nominari potest, in proprium tradidimus et de

A nostro jure ac dominio in suum jus atque dominium omnino transfundimus, eo quoque tenore, ut prædictus fidelis noster M. episcopus, sive longe sive prope sit, nos suæ servitutis non immemores esse recognoscat, et ut ipse suique successores de supra nominatis prædiis liberam deinceps potestatem habeant tenendi, tradendi, vendendi, commutandi, vel quidquid placuerit faciendi ad usum lamen prænominate suæ Ecclesiæ in honore sancti Liborii constructæ et consecratæ. Et, ut hæc nostræ traditionis auctoritas stabilis et inconvulsa omni tempore perseveret, hoc præceptum inde conscriptum subtilisque manu propria roboratum sigilli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum domni Chuonradi invictissimi Romanorum imperatoris Augusti. (L. M.)

Odalricus cancellarius ad vicem Bardonis archiepiscopi recognovit.

Data XV Kal. Febr., indictione XV, anno Dominicæ Incarnationis 1032; anno autem domni Chuonradi II regnantis VIII, imperii vero V.

Actum Hiltwardeshusen feliciter. Amen.

XVIII.

Pro Ecclesia Paderbornensi.

(Anno 1032.)

[ERHARD, *Cod. diplom. Westph.*, p. 94.]

C. In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, CHUONRADUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Quia nos, divina disponente clementia, cæteris C supereminemus mortalibus, oportet ut cujus munere præcellimus, ejus quoque voluntati omnibus molis parere studeamus. Quapropter omnibus Christi nostrisque fidelibus præsentibus scilicet ac futuris notum esse volumus, qualiter nos ob interventum ac petitionem dilectæ conjugis nostræ Gislæ imperatricis Augustæ et filii nostri Henrici regis, et Egilberti Frisingensis Ecclesiæ episcopi, fidei nostro Meginwercho Bodrebrunnensi venerabili episcopo, et ecclesiæ in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ et sancti Chyliani martyris et sancti Liborii confessoris constructæ et consecratæ, cui ipse, Deo donante, præsidet, omnem potestatem comitatus, quam Herimannus comes in istis tribus pagis, Auga, Netega, Hessiga habet, cum omni jure ad eundem comitatum juste ac legaliter pertinente, et omnia prædia in eisdem pagis ad nostras manus habita et postmodum acquirenda, cum omnibus ad eadem merito aspicientibus, cum arvis, ædificiis, mancipiis, agris, terris cultis et incultis, pratis, pascuis, campis, silvis, venationibus, aquis aquarumve decursibus, piscationibus, molis, molendinis, viis et inviis, exitibus et reditibus, quæsitis et inquirendis, seu cum omni utilitate quæ ullo modo inde provenire poterit, per hoc nostrum imperiale præceptum in proprium donavimus atque largiti sumus, omnium hominum contradictione remota, eo quoque tenore ut prædictus fidelis noster M. episcopus, sive longe sive prope sit, nos suæ servitutis non

inmemores esse recognoscat, et ut ipse sui que successores de eisdem prædiis liberam deinceps potestatem habeant tenendi, tradendi, vendendi, commutandi, vel quidquid placuerit faciendi, ad usum tamen prænominatæ Ecclesiæ. Hæc vero donationis auctoritas ut in Dei nomine pleniores obtineat firmitates, manu propria subtilus eam firmavimus, sigilloque nostro insigniri iussimus.

Signum domni Chuonradi invictissimi Romanorum imperatoris (L. M.) Augusti.

Odalricus cancellarius ad vicem Bardonis archiepiscopi recognovit.

Data xv Kal. Feb., indictione xv, anno Dominicæ incarnationis 1032, anno autem domni Chuonradi II regnantis viii, imperii vero v.

Actum Fritislare feliciter. Amen.

XIX.

Pro Ecclesia Paderbornensi.

(Anno 1032.)

[ERHARD, *Cod. diplom. Westph.*, p. 95.]

C. In nomine sanctæ et individue Trinitatis, CHUONRADUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Sicut nos ex promptis et assiduis servitiis fidelium nostrorum gaudemus, ita quoque dignum et justum esse nobis videtur ut eos de condignis suis præmiis gaudere faciamus. Quapropter comperiat omnium Dei nostrique fidelium præsentium scilicet ac futurorum industria, qualiter nos ob interventum ac petitionem dilectæ conjugis nostræ Gislæ imperatricis Augustæ, et charissimii filii nostri Heinrici regis, fidei nostro Meginwercho venerabili episcopo et ecclesiæ cui ipse, Deo donante, præsidet, in honore sanctæ Dei genitricis Mariæ et sancti Chyliani martyris sanctique Liborii egregii confessoris constructæ, sex mancipia, quorum hæc sunt nomina: Thiethardus pbr., Liuza, Heregrim, Ethilier, Athaluard, Wieburch, cum omnibus suis substantiis per hoc nostrum imperiale præceptum perpetuo in proprium tradidimus et de nostro jure ac dominio in suum jus atque dominium omnino transfudimus atque largiti sumus, eo quoque tenore, ut prædictus fidelis noster Meginwerchus episcopus sui que successores de eisdem mancipiis liberam deinceps potestatem habeant vendendi, tradendi, commutandi, vel quidquid sibi placuerit faciendi, ad usum tamen suæ Ecclesiæ Bodrabrunnensi nominatæ. Et ut hæc nostræ traditionis auctoritas plenas in Dei nomine habeat firmitates, hanc chartam inde conscriptam subusque manu propria roboratam, sigillo nostro insigniri iussimus.

Signum domni Chuonradi invictissimi Romanorum imperatoris (L. M.) Augusti.

Odalricus cancellarius vice Bardonis archiepiscopi recognovit.

Data xii Kal. Sept., indictione xv, anno Dominicæ incarnationis 1031; anno autem domni Chuonradi secundi regnantis viii, imperii vero vi.

Actum Magadeburc.

XX.

Chuonradi imp. privilegium pro monasterio S. Martini.

(Anno 1033.)

[ERHARD, *Cod. diplom. Westph.*, p. 96.]

C. In nomine sanctæ et individue Trinitatis, CHUONRADUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Si in monasteriis construendis studium habuerimus aut aliis in idem conspirantibus votum præbuerimus assensum, non solum ad temporalis, verum etiam ad æterni regni commodum hoc nobis profuturum esse non ambigimus. Quapropter notum sit omnibus Christianæ religionis, præsentibus scilicet atque futuris, qualiter nos ob interventum ac petitionem dilectæ conjugis nostræ Gislæ imperatricis videlicet Augustæ, et amantissimæ nostræ prolis Heinrici regis, nec non Aribonis Mogontinensis Ecclesiæ archiepiscopi et Piligrini Coloniensis Ecclesiæ archiepiscopi, simul etiam cum consensu omnium nostrorum fidelium qui tunc temporis ibi adfuerunt, Sigeberto Mindunensis Ecclesiæ episcopo, inibi construendi monasterii in honore sancti Martini licentiam concessimus. Insuper omnium noverit industria, qualiter ejusdem sedis episcopus curtiferum i in quo idem monasterium et claustrum cœmeteriumque sunt constructa, et curtifera vi. ex utraque parte monasterii, et salice telluris iii mansos cum sui juris prædio, id est mansis xii de monasterii Sancti Petri proprietate in istius Sancti Martini monasterii jus ac potestatem commutaverat. In loco enim Hildiwardingabusun dicto et in aliis villis ad eundem locum jure pertinentibus vii pro commutatione dedit mansos, et in Chizzindorf ii mansos; in Lohe i iii; in Westirbracha i m. Et in his iv locis xxv mancipia. Fratribus autem ad idem sæpèdictum monasterium Deo servientibus in utilitatem tradidit quoddam prædium Chemmin dictum, quod ob interventum nostræ dilectæ conjugis G. nostræque prolis H. regis de nostro jure in suum jus atque potestatem suscepit. Insuper etiam ad Rotherisdorfa vini decimationem, quam de nobis acquisivit, in eorumdem fratrum usum concessit. Aliud autem in eodem loco vinetum suis in utilitatem decrevit successoribus, ea videlicet ratione, ut in vini decimatione nullam injustitiam aut molestiam inferant fratribus, et quando de illo bibant vino hoc intendant, quia prius ad omnium episcopatum suum tantum non habuerunt vini quantum scyphus capere potest, ideoque frequentiores sint ad Deum intercessores nostri dilectæque conjugis nostræ G. et prolis nostræ H. regis, quorum petitione hæc ipsa vineta S. prælibatæ sedis episcopo in proprietatem tradidimus. Quin etiam idem episcopus ad præscriptum Sancti Martini monasterium alia quæ sui juris erant loca tradidit, id est Egisberun, Wolgatingabusun, in Diotanhusun i mansum et utilitatem silvæ, et tale prædium quale

habuit ad Nianburg. Insuper etiam ad Ubhusen III m; in Loha I m; in pago etiam Lainga in villis Triburin, Stoeheim, Helingaburstalla, Holinbeke, VI m; in pago quoque Marstem in villa quæ dicitur Brunhildisfort II m, et in Hupida I m, et in Oribe II m, et in Volkeressun II m, in pago Ciziße; in villa Herisivroda II m; in Munnere I m, cum utilitate salis. Item in Munnere curtiferum I cum utilitate salis; in Bodukun I m; in Beddure I m; in Hemezungabusum I m; in Helan V m; in Uanebeke I m; in Fridegersun I m; in Nisinun II m, in Lierbeke I m; ad Folchardesdorf utilitatem silvæ cum tribus curtiferis, in Hervide I m; in Hemminburun IV m; in Uvoluaringabusum curtiferum I cum utilitate silvæ. In Eildissun curtiferum I cum utilitate silvæ; in Haddenhusum dimidium mansum; in Ekishusun II m; in Nitalstete I m; in Rodun I m; in Holzhusun III m; in Lippeke curtiferum I cum utilitate silvæ. In Retbere dimidium m; in Sueverdun IV m, et salicæ telluris II m, et dimid.; in Honredere VI m, et dimid.; in Eddorinhusun II m; in Morsilen unum mansum; in Nitalstete X m; cum omni utilitate illuc pertinenti; in Weluen IV m; ad hæc prænotata loca omnia prædia quæ tunc temporis sub suo jure habuit aut postea acquisivit, vel etiam justo concambio horum prædictorum locorum commutatione, vel alia juris ordinatione, recepit præter illa quæ ad alia delegaverat monasteria, ad præfatum Sancti M. monasterium, cum mancipiis, villis, arvis, ædificiis, agris, terris cultis et incultis, viis et inviis, exitibus et redditibus, quæsiis et inquirendis, pratis, pascuis, silvis, venationibus, aquis aquarumve decursibus, piscationibus, molendiis et utilitate silvarum, nec non cum omnibus appendiciis quæ dici aut nominari possunt, tradidit perpetuo existenda. Sed ut idem monasterium in majori securitate esset positum, et ut bona illuc data minus ab ejus successoribus vel ab aliis dissiparentur, in mundiburdio monasterii Sancti Petri collocavit, et ut per singulos annos eidem monasterio census, id est V solidos, solvas, decrevit. Quin etiam constituit ut semper in festivitate sancti M. ejusdem sedis episcopus cum fratribus monasterii Sancti P. ad prædictum monasterium veniat ut solemnia missarum celebret et alia ostendendo charitatem adimpleat. At si aliquid aliud ipsum adesse impediatur, fratres ibi convenient et eadem simul faciant, ut hoc modo concordia et amicitia inter illos solidetur. Et per hanc mutuæ charitatis exhibitionem in Dei servitio unanimes cooptentur. Ad hæc notum sit omnibus, qualiter et ipsum Sancti M. monasterium et fratres inibi Deo servientes sub nostra imperiali filiique nostri II. aliorumque nostrorum successorum tuitione defendi volumus, sic scilicet ut nullus ejus successor potestatem habeat, bona ejusdem monasterii aliquo modo destruere aut aliquid de bonis eisdem auferre, quia præscriptus episcopus S. idem monasterium a fundamento ædificare cœpit et nulla alia prædia illuc tradidit, nisi quæ de nostro dono in suum jus acquisivit aut per se absque ulla contra-

ditione proprietati jure tenuit. Idcirco si quis eisdem destructor est monasterii aut prædictorum dissipator honorum, vere sciat quia eidem monasterio fratribusque ibidem Deo servientibus in nobis et suisque successoribus certum est inde refugium. Et ut hoc nostræ concessionis præceptum per omne tempus stabile permaneat et inconvulsam, hæc paginam inde conscriptam subtusque manu propria corroboratam, sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum domni Chuonradi Romanorum imperatoris (L. M.) invictissimi.

Burchardus cancellarius vice Pardonis archiepiscopi recognovit.

Data VI Non. Jul., anno Dominicæ Incarnationis 1033, indictione I; anno autem domni Chuonradi regnantis IX, imperantis vero VI.

Actum Mersiburch feliciter. Amen.

XXI.

Chuonradi præceptum pro Ecclesia Paderbornensi. (Anno 1033.)

[ERHARD, *Cod. diplom. Westph.*, p. 98.]

† C. In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, CHUONRADUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Notum sit omnibus Christi nostrique fidelibus, presentibus ac futuris, qualiter antecessor noster beate memoriæ Heinricus imperator, cujus semper animus in Dei Ecclesiis meliorandis et amplificandis invigilavit, Paderbrunnensis paupertatem miseratus Ecclesiæ, multa ei bona tam in prædiis quam in aliis facultatibus larga manu pro Dei amore dilectique sibi præsulis Meginwerci assiduo et devotissimo obsequio contulit. Inter quæ etiam comitatum Duodionis quondam comitis eidem Ecclesiæ imperiali munificentia legitime donavit, tradidit, delegavit. Illo autem antecessore nostro defuncto, nos qui loco illius in regnum surreximus, per suggestionem Magontini præsulis, eundem comitatum a præfata Ecclesia tulimus, et in jus Magontinæ Ecclesiæ, rudes adhuc in regno, injusto persuasi consilio irrationabiliter transtulimus et transmavimus. Imperiæ autem nostra potestate, Dei gratia, magis magisque in regno confirmata et corroborata, Meginwercus præsul imperatorum devotissimus servitor et amator, Marthæ sedulis satagens obsequiis, non cessavit, non quievit supplicando, serviendo, quo ad unquam nos, omnipotentis Dei in cujus manu corda sunt regum commoniti instinctu, dilectæque conjugis nostræ Gislæ nec non Heinrici filii nostri magnifici regis interventu, Ecclesiæ suæ scilicet Paderbrunnensi, totum Bernhardi comitis quondam comitatum, qui situs est in locis Hesse, Nitergo, Netgo, Ohtersago, legitima traditione reddidimus, restituimus, redonavimus. Præcaventes autem nos et præcogitantes, ne aliqua postmodum inter ipsas Ecclesias de hac re controversia fieret et discordia, Magontinæ Ecclesiæ comitatum, qui situs est in Cluinga propriæ pacis confirmationem imperiali nostro jure conce-

simus, et hoc nostra parte ita est compactum sicque definitum, ut neutra Ecclesiarum illarum aliquod de prædictis rebus sibi inquisitis aliquomodo patiatur detrimentum. Si quis autem, diabolica suasionem seductus, hanc nostram traditionem in aliquo infringit, sciat se odium Dei sanctorumque ejus habiturum, et *℞*. lib. auri puri compositurum, medietatem cameræ nostræ, et medietatem prædictæ Paderbrunnensis Ecclesiæ rectori. Quod ut verius credatur et diligentissime ab omnibus in perpetuum servetur, præceptum hoc inde conscriptum manu propria subtus firmavimus et sigillo nostro insigniri jusimus.

Signum domni Chuonradi Romanorum imperatoris (L. M.) invictissimi.

Burchardus cancellarius vice Bardonis archiepiscopi recognovit.

Datum iv Non. Aug., indictione 1, anno Dominicæ Incarnationis 1033; anno autem domni Chuonradi secundi regnantis ix, imperantis vii.

Actum Lintburg feliciter. Amen.

XXII.

Chuonradi I imperatoris privilegium confirmatorium omnium jurium monasterii Ticinensis Sancti Petri, quod appellatur in Cælo Aureo.

(Anno 1033.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, I, 595.]

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Chuonradus, divina favente clementia, imperator Augustus.

Si circa loca Deo dicata munificentiam nostræ benignitatis largimur, credimus hoc ad regnum statum nostrorum, nostræque animæ salutem proficere. Licet circa nos veritatem omnium fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, tam præsentium quam futurorum, universitas, Gislam nostram charissimam conjugem, nostram adiisse imperialem clementiam, quatenus pro Dei amore, nostræque animæ remedio, cœnobio Sancti Petri, quod dicitur Cœlum Aureum, subvenire, et nostra præceptali auctoritate confirmare et corroborare omnes cortes et proprietates quas pridem per quodvis ingenium dignoscitur possedisse, terras et cortes quæ usque modo vassallorum dicebantur, Munesengo et villa atque castellum, quod Sancti Petri dicitur, et abbatem nomine Alpium, qui modo ei præest, ex omnibus investire dignemur. Cujus petitionibus aures libentissime accommodantes, nostræque animæ consulentes, pro Dei amore prædicto venerabili loco atque abbati concedimus, donamus, modisque omnibus corroboramus omnes res et proprietates, possessiones, omnesque illas cortes quas quisque usque modo beneficii ordine detinuit, et quæ vassallorum dicebantur, et quascunque idem cœnobium longo tempore dignoscitur possedisse, a Liudprando ipsius loci fundatore concessas. Id est inter cæteras res cortem illam quæ Alpe Plana dicitur, cunctasque res ad eandem cortem pertinentes, vel aspicientes in quibuscunque locis, cum territoriis et finibus per præceptum Liudprandi regis, per singula loca denunciatis, vel earundem rerum decimas

quæ quocunque modo inibi laboratæ sunt; et ecclesiam quæ in honore sancti Augustini non longe a Januensi civitate constructa est ab ipso Liudprando, prædicti cœnobii fundatore; alias quoque cortes, quæ Lardiriacus et Villarasca dicuntur, et mansa quæ in Rovorri jacent, et corte Cressiani, Turine, Gerentiano, et in Cartiano ecclesiam unam Sanctæ Julianæ cum omni honore. Possessiones etiam quas habere videtur in Laudensi comitatu et Pergamensi, videlicet Amsenengo cum corte quæ Flunbo dicitur, cum omnibus ad eam pertinentibus, et casale Sancti Petri, et casale Aribaldi, et castellum Aichardi in comitatu Parmensi, et quod casale Sindesi dicitur, cum omnibus rebus vel earum pertinentiis. Illas etiam terras quæ in Luciano et Spariano, et in Rosioni possidet, cum omnibus circumquaque adjacentibus, et ad eadem loca respicientibus. Confirmamus insuper prælibato cœnobio atque abbati cortem Pavonem, nec non et illam quæ in Roboreto dicitur Corte Regia, et ecclesiam Sanctæ Mariæ de Tergui, cum omnibus pertinentiis et adjacentiis suis, molendinis, piscationibus suis, aquis aquarumque decursibus, cultis et incultis rebus, ubicunque locorum ad easdem cortes pertinentibus: et omnia quæ in monte Farato, et quæ in comitatu Vercellensi et Yporegiensi, et quæ in Novariensi ad eundem locum pertinent, et quæ in Caselle et in Ponte Corioni, et in Solariolo idem cœnobium possidere visum est. Cortem etiam quæ Dianæ dicitur, in comitatu Albinganensi, et ea omnia quæ infra ipsam civitatem et extra ad ipsum monasterium pertinere videntur. Portum etiam Rosariolum longo tempore ab ipso Monasterio tentum, omnemque terram in campania Papiensis urbis jacentem, justeque inibi pertinentem, et decimas. Donamus etiam et corroboramus eidem venerabili loco terras quas in partibus Tusciæ videtur habere per diversos comitatus et loca. Duas etiam corticellas, Maliacem scilicet et Calavadum cum Sussello, et Leuco, atque Capella, quæ est in honore Sanctæ Dei Genitricis Mariæ, quæ dicitur Primasca, quæ constructa est in valle Belizona; et illas terras quæ habere visum est in Belingno et in Liventina, cum omnibus suis pertinentiis. Cortem insuper quæ Vergonto dicitur, et Piscariam quæ est in Tauxa.

Statuimus insuper, et modis omnibus censemus, præcipimus ac jubemus, et juxta nostrorum antecessorum regum vel imperatorum auctoritate firmiter edicimus, ut nullus archiepiscopus, nullus episcopus, nullus marchio, vel comes, aut vicecomes, aut gastaldio, sive cujuscunque ministerialis, nullaque judiciaria potestas, vel reipublicæ minister, in prædictis cortibus, prædiis, possessionibus, seu in aliquibus locis præfato venerabili loco pertinentibus, placitum tenere, vel districtum facere, sive fodrum, aut aliquam functionem publicam, vel redditum, a supradictorum locorum habitatoribus, vel pertinentibus exigere vel tollere, remota omni occasione, præsumat. Inter cætera tamen hoc specialiter statuendum censuimus ut cortem prædictam quæ

Maliace dicitur, vel quicquid sæpe dictum monasterium in valle Luvana, et in valle Agno habere videtur, præcipue tueamur, quoniam hæc loca inter cætera majora et fortiora infortunia atque molestias sustinuerunt. Ideoque præcipimus et quibuscumque interminationibus valemus, jubere decernimus, ut nullus unquam potestas, minister, vel missus, aut famulus, prædictorum locorum habitatoribus seu pertinentibus aliquam deinceps molestiam inferre præsumat, nullam distractionem eis facere, vel fodrum ab eis tollere, aut eorum arbores succidere, vel aliquod eorum suppellectilis vel peculii invadere, aut de eorum possessionibus aliquid potestative rapere aliqua temeraria præsumptione audeat. Si quis vero aliquam querelam super aliquem eorum habet, non per se vindicare, aut per aliquem legem requirere, nisi per nos aut abbatem ipsius monasterii præsumat, vel per nostrum aut ipsius abbatis missum. Hac igitur nostra præceptali auctoritate omnes prædictas cortes et loca, cum rebus et familiis, portibus et mercato, distractionibus, molendinis et piscationibus, aquis aquarumque decursibus, cunctisque rebus mobilibus et immobilibus ad jam scriptas cortes et loca in integrum aspicientibus, divinatorum memores præceptorum, jam dicto cœnobio ejusdemque loci abbati, vel cuicumque pro tempore inibi præsidenti, confirmamus et corroboramus. Omnes insuper illos carpentarios, quos ipse sanctus locus per præcepti possidet paginam tempore antecessoris nostri Liudprandi regis in valle quæ dicitur Antelamo, vel eos qui sunt in Besozolo, cum filiis filiabusque, agnationeque cuncta eorum, ut tempore opportuno inibi deserviant ipsi et posteris eorum absque ulla retractione perpetualiter; et vada ad piscandum quæ sunt in Ticino, in Rivo Poloni, Morasca, seu vadum quod dicitur Landemarii, Costam, Teveredum, et aliud quod dicitur Sextemascum, cum illo medio quod ad Sepem dicitur, et illud quod Aunella dicitur, seu etiam illa vada quæ sunt in Pado habentia priorem terminum a loco qui nominatur Popula Pagana, et pertingentia usque ad locum qui dicitur Caput Asi, ex utraque parte Padi, cum insulis positus juxta prædictam piscationem, vel quicquid ab antiquo tempore per antiquorum regum seu imperatorum donationem obtinuit, vel Padus invasit, aut in futurum irruerit, eidem sancto loco contradimus.

Volumus etiam et concedimus, ut molendina quæ in Caterona, seu in aliquibus fluminibus prædictum monasterium possidet, habeat tam abbas quamque et monachi potestatem levandi atque deponendi, quousque vel quoquo modo eorum decreverit voluntas, et aquæductus qui Bauga Liudprandi dicebatur, in eorum sit potestate ad irrigandos hortos ipsius monasterii. Sintque omnes res ipsius monasterii, abbas quoque et monachi, hominesque libellarii et servi sub nostra imperiali defensione munitæ atque defensæ. Et si necessitas fuerit de rebus ipsius monasterii per inquisitionem circumquaque manentium bonorum hominum, sicut de nostris imperiali-

bus rebus rei veritas approbetur; et juxta definitionem antecessoris nostri Liudprandi regis, liceat cœnobio de propria congregatione abbatem eligere, ita ut super eos nulla unquam introducatur persona. Statuimus etiam ut nullus reipublicæ minister, necque aliquis ex judiciaria potestate in cunctis prædicti monasterii cortibus, vel vicis, liberos et servos deinceps inquietare, aut ad placitum trahere, aut in aliquibus finibus ejus placitum tenere, aut aliquem pignorare vel detrahare præsumat. Et quicquid pars publica sperare poterit, eidem monasterio sancto secundum concessionem et confirmationem Liudprandi regis, aliorumque regum vel imperatorum, solemnem et perpetuam stabilitate firmamus. Et quandocumque necessitas imminet, res ipsius monasterii per Ticini et Padi portum, quamque per quodlibet aliud discurrant absque aliquo impedimento, vel telonei exactione. Secundam hæc etiam regalia scripta sancimus, et modis omnibus interdicens cunctis sub nostra potestate degentibus, ut nullam potestatem deinceps exerceant in prædictis locis ad nostram mercedem monachis delegatis, vel abbatem in aliquo conturbent, sed liceat ipsi abbati suisque successoribus sub regula sancti Benedicti degere, et quotidie Deo laudes pro animæ nostre remedio, regni que nostri statu inibi offerre, et omnem congregationem sibi commissam assiduis alimentis pascere et nutrire perpetualiter. Volumus etiam, modisque omnibus interdicens, ut nulla præpotens parvaque persona prædictum cœnobium proprietate jure, aut beneficii ordine, aut præceptali auctoritate nitatur invadere. Præcipientes itaque jubemus tam præsentibus quam et futuris, et parti prædicti cœnobii, quæ supra a nobis concessa et confirmata sunt, quolibet tempore nullus præsumat inferre molestiam aut contrarietatem, sed sub omni integritate, sicuti a nobis concessa sunt ad utilitatem ipsius monasterii sine aliqua diminutione permanent. Si quis igitur aliquando diabolica fraude deceptus contra dictam auctoritatem et hanc nostram concessionem et confirmationem aliquid agere tentaverit, et jam dictum sanctum locum ex prædictis rebus fatigare conatus fuerit, sciat se compositurum arripuri libras mille, medietatem cameræ nostræ et medietatem prædicti monasterii vel ejus abbatis. Quod ut verius credatur, diligentiusque ab omnibus custodiatur, manu propria roborantes, sigilli nostri impressione inferius jussimus insigniri.

Signum domini Chuonradi Romanorum imperatoris Augusti.

XXIII.

Chuonradi I imp. privilegium pro Ecclesia Bremensi (Anno 1035, Oct. 16.)

[LAPPENBERG, *Hamburgische Urkundenbuch*, p. 63.

In nomine sanctæ et individue Trinitatis, Chuonradus, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Omnibus divini nostrique nominis amatoribus tam futuris quam præsentibus perspicuum esse cupimus

qualiter nos ob minime denegandam petitionem dilectissimæ conjugis nostræ Gislæ, imperatricis Augustæ, nec non ob amabilem interventum charissimæ prolis nostræ, Heinrici regis, Becelino, sanctæ Bremensis Ecclesiæ venerabili nobisque amabili archiepiscopo, mercatum in eodem loco cum teloneo, nomismatibus, nec non omnibus utilitatibus ad mercatum pertinentibus, habere concessimus. Ea videlicet lege ut bis in anno omnes qui illuc causa mercandi veniant, una vice septem dies ante Pentecosten, secunda vice similiter septem dies ante festivitatem sancti Willehadi ibidem corporaliter requiescentis, annualem mercatum illic habeant. Bannum autem nostrum super omnes hos illuc venientes, ut illic eundo et redeundo habeant pacem, facimus, eundemque bannum nostrum prædicto archiepiscopo, ob suum fidele servitium, ea ratione concedimus ut si in hoc statuto tempore ex illuc venientibus aliqua temeritas venerit, inde justitiam faciendi, neque dux, neque comes, neque aliquis hominum, præter ipsum et suos successores, licentiam habeant. Et ut hæc nostra concessio stabilis et inconversa omni permaneat ævo, hanc paginam inde conscribi eamque sigilli nostri impressione præcepimus insigniri.

Signum domni Chuonradi, Romanorum imperatoris invictissimi. (S.)

Burchardus cancellarius vice Barthonis archicappellani recognovit.

Data xvii Kalendas Novembris, anno Dominicæ Incarnationis 1035, indictione iiii, anno autem domini Chuonradi II regni xi, imperii vero ix.

Actum Magedeburch.

XXIV.

Confirmatio omnium jurium ac privilegiorum facta a Chuonrado imperatore Ecclesiæ Mantuanæ.

(Anno 1037.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, I, 611.

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, CHUONRADUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Si in sacratis omnipotenti Deo locis a quibuslibet desolatis augmentum recuperationis pio favore largimur, id nobis et ad imperii nostri stabilimentum, atque ad æternæ remunerationis emolumentum credimus absque dubio profuturum. Quapropter agnoscat omnis Christianitas quod Bruno venerabilis præsul, atque Cadelous dilectus noster episcopus, et fidelis cancellarius, nostræ magnitudini significarunt quod pro peccatis Mantuanæ sedis Ecclesiæ cum præceptis et chartarum firmitatibus, quarum scriptionibus res et familias sibi collatas hactenus meruit obtinere, combusta videatur, flagitans ut ad restaurationem hoc nostræ miserationis præceptum Hitulfo episcopo ejusdem Mantuanæ ecclesiæ concedere dignaremur. Cujus precibus libenter acquiescentes, et quoniam dignum est, ne res Ecclesiarum Dei a quibuslibet deprædentur, aut ab earum ditione contra legem auferantur decrevimus ita fieri.

A Concedentes igitur confirmamus Mantuano episcopatui omnes res quas sine lege potestative vel cum virtute perditas habere videtur, seu quas usque modo de donis regum seu imperatorum prædecessorum nostrorum habuit, videlicet monasterium quod factum est in honore sanctorum Memoris, Probi, et Ruffini, ubi Reginzo venerabilis abbas præesse dignoscitur, cum omnibus adjacentiis, cum aqua quæ dicitur Mulenellos, cum suis decursibus de loco illo unde aqua originem sumit, ipsum fontem usque in Mincii amnem ex utroque lectuli parte duodecim pedes, sicut monasterium semper tenuit, cum omnibus pertinentiis ejusdem monasterii: cum curtibus etiam in Veronensi, Vicentino, Mantuano, Brixiano, Placentino, Mutinensi, atque Cremonensi comitatibus sitis, quæ ita nominantur, Bagnuolo, Colonia, et in circuitu fluminis, quod nominatur Caput Alponis, Puliana, Alonte, Lonigo, atque Sablone, seu in Gardinensi judiciaria, cum servis et ancillis, atque cum omnibus ibidem pertinentibus; et omnes alias res ejusdem monasterioli, quæ sunt in prædictis comitatibus, vel infra nostrum Italicum regnum, seu cæterorum hominum concessionibus, etc. (*ut in diplomate Henrici III pro eadem ecclesia, ad an. 1045, infra*). Concedimus autem eidem Hitulfo episcopo advocatos quoscunque elegerit tam de suis quam de alienis liberis hominibus, qui ejusdem rerum utilitates episcopi exerceant; ita ut ab omni reipublicæ functione sint absoluti: nil ab eis quisquam publicus minister exigere præsumat, ut securius ac diligentius causas ipsius Ecclesiæ perficere possint, sive per pugnam, sive per legale iudicium. Stabilimus etiam ut de omnibus rebus et prædiis ipsius Ecclesiæ, sicut de nostris dominicatis, per vicinos inquisitio fiat, etc., *ut in supradicto diplomate.*

Signum domini Chuonradi invictissimi Romanorum imperatoris Augusti.

Chadelous cancellarius vice Herimanni archicancellarii recognovi.

Dat. pridie Kalendas Aprilis, anno Dominicæ Incarnationis 1037, indictione v, anno autem domini Chuonradi II regni xiii, imperii x.

Actum in Canedulo juxta flumen Padi feliciter. Amen.

XXV.

Chuonradi I imperatoris diploma, quo monasterium Tarvisinum Sancti Theonesti martyris sub sua protectione recipit, ejusque jura confirmat.

(Anno 1037.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, II, 877.

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, CHUONRADUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Quidquid enim temporalis commodi ob divini nominis amorem locis divino cultui mancipatis conferimus, hoc nobis procul dubio ad perpetuæ remunerationis lucra capessenda prodesse omnino confidimus. Idcirco omnium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque fidelium, præsentium scilicet ac futurorum,

noverit industria : quia nostra dilectissima conjugalis Gisla nostram deprecata est serenitatem, ut nos ob amorem Dei et beatæ Virginis Mariæ, sanctique Christi confessoris Zenonis, pariterque Michaelis abbatis, atque monachorum in ejusdem Sancti Zenonis cœnobio Deo servientium, monasteriolum sancti Theonisti martyris Christi Tarvisio situm, pertinentem ad prædicti Sancti Zenonis monasterium, una cum monachis inibi degentibus et ecclesiis atque familia, vel omnibus rebus, sub nostræ auctoritatis præcepto recipere et confirmare dignemur. Cujus piæ petitioni aures nostræ majestatis inclinantes, idem monasterium una cum monachis et familia, seu rebus ad eum juste pertinentibus sub nostra defensione suscepimus, atque in futuro habere decrevimus. Concedimus etiam illis annualiter ad ecclesiam Sancti Laurentii martyris Christi in Pencia mercatum publicum habere, et telonaticum inde ad ecclesiæ vel suos usus suscipere. Præcipientes ergo jubemus, atque per hanc nostri præcepti paginam omnibus interdicens, ut nullus judex publicus, aut quislibet ex judiciaria potestate ab hinc in futurum in ipsas ecclesias Sancti Theonisti, et Sancti Laurentii, sive reliquas possessiones ad causas audiendas vel fræda exigenda, sive mansiones, seu paratas faciendas, aut illicitas occasiones requirendas, aut homines supra terram prædicti monasterioli commanentes distringendos nostris et futuris temporibus ingredi audeat, aut ea quæ supra memorata sunt, penitus exigere præsumat, sed liceat ipsis monachis quiete vivere et Deo vacare, atque pro nostra seu conjugis nostræ vel prole, sive totius imperii nostri stabilitate, cum tranquillitate Dei misericordiam implorare. Si quis vero, etc.

Signum domni Chuonradi serenissimi Romanorum imperatoris Augusti. — Locus † sigilli cerei deperditi.

Kadelohus cancellarius vice Herimanni archicancellarii recognovi.

Datum II Idus Julii, anno Dominicæ Incarnationis 1037, indictione v, anno autem domni Chuonradi secundi regni XIII, imperii XI.

Actum Veronæ ad Sanctum Zenonem, feliciter. Amen.

XXVI.

Chuonradi II regis, imperatoris primi, præceptum quo omnia prædia cujusdam Adami, qui Henricum diaconum cardinalem Cremonensis Ecclesiæ injuste occiderat, eidem Ecclesiæ ad reparationem annui concedit.

(Circa annum 1037.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, II, 327.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, CHUONRADUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Si sanctæ Dei Ecclesiæ, etc. In veritate namque comperimus quod quidam Cremonensis vir, Adam nomine, superbix spiritu inflatus, et diabolica audacia concitatus, quemdam diaconum, Henricum nomine, sanctæ Cremonensis Ecclesiæ cardinalem,

A et utilissimum famulum, et quem nos cum omnibus suis rebus mobilibus et immobilibus sub nostræ potestatis tuitione recepimus, nostræ majestatis reverentiam vilipendens, innocentem occiderat, ejus morte ecclesiæ, cujus erat famulus in omnibus commodus, tanta damna conferens quanta extimare non sufficimus. Quapropter omnibus, etc., notum esse volumus quod interventu dilectæ conjugis nostræ Gisla imperatricis, ut Ecclesia ex parte recuperaret damna morte sui famuli sibi illata, et tanti facinoris contagio nequaquam in consuetudinem prorumpat, omnia prædia quæ præfatus Adam infra civitatem Cremonam, et extra per totius episcopatus spatia habere videtur, et omnem rem mobilem et immobilem, quam possederat, prælibatæ sanctæ Cremonensis Ecclesiæ, per hujus nostri præcepti paginam, proprietario jure habenda et detinenda concedimus, et in jus ac dominium prænominatæ Ecclesiæ nostræ imperiali auctoritate transfundimus : ea videlicet ratione, ut tam Hubaldus dilectus fidelis noster, ejusdem Ecclesiæ venerabilis episcopus, quam successores sui, de prædictis omnibus rebus præfati homicidæ quidquid eis recte visum fuerit ad utilitatem Ecclesiæ perpetualiter faciant. Insuper etiam imperiali censura jubemus ut nullus dux, marchio, comes, vicecomes, judex, sculdascio, seu magna parvaque regni nostri persona, de prædictis omnibus prætaxati homicidæ sanctam Cremonensem Ecclesiam atque Hubaldum ejusdem sedis antistitem, ejusque successores disvestire, aut inquietare aliquo ingenio aut occasione præsumat. Si quis vero, etc.

Signum domni Chuonradi serenissimi imperatoris Augusti.

Reliqua desiderantur.

XXVII.

Chuonradi primi Augusti diploma per quod monasterio Segusino S. Justii bona collata ab Alrico episcopo, et Maginfredo marchione, confirmantur.

(Anno 1037.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, I, 347.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis CHUONRADUS, Romanorum imperator Augustus, divina favente misericordia.

Si divino intrinsecus tacti spiramine almæ sanctæ matri Ecclesiæ, Christoque digne servientes, mediæ hujus temporis auxilia præbentes, nostræ Romanæ reipublicæ ad profectum, atque ad augmentum utriusque vitæ, non exiguum fore minime ambigimus : et si piis nostrorum fidelium precibus Cæsareas aures clementer inclinamus, fideliores atque ad publicum nec non privatum obsequium præpiores eos obnixo credimus. Quapropter cunctorum castæ matris Ecclesiæ fidelium devotio, animadvertat qualiter nostra imperialis majestas interventu domini Popponis archipræsulis, nec non Bertæ comitissæ, virtutum moribus expolitæ, dignis petitionibus tacta concedimus, atque per hanc nostri præcepti paginam corroborantes omnia prædia cunctaque res illas quas olim Alricus venerabilis episcopus

pus, atque Mainfredus marchio eximius, nec non Berta illustris comitissa obtulit sanctæ ecclesiæ apud Segusiam, ad honorem sanctæ et individuæ Trinitatis, atque sub nomine Matris et Virginis, Petricæ apostolorum principis, et Pauli, omniumque sanctorum dedicatæ, ubi conditum est sanctissimi Iusti martyris corpus, atque sancti Mauri, ob remedium suarum animarum omniumque Christianorum, ad usum et sumptum congregationis ejus monasterii, quam præsentialiter regit atque gubernat dominus Bertramus, miræ devotionis abbas. Censemus ergo, atque per hanc nostri præcepti paginam corroborantes jubemus ut prædictus abbas, sui que successores, cunctaque congregatio, secundum regulam beati Benedicti in eodem monasterio degens, omnia prædia a supradictis episcopo, marchione et comitissa Deo et sanctis suis collata, habeat, teneat firmiterque possideat, et secundum quod ei recte et juste visum fuerit, ordinent atque disponant, eo videlicet ordine quo præfati Alricus episcopus, et Maginfredus marchio, seu Berta comitissa, pro suarum animarum omniumque Christianorum remedio, disponere decreverunt, nostra nostrorumque successorum contradictione et molestia procul penitus remota: scilicet tertia parte ejusdem civitatis Segusis, seu ejus territorii, excepto castro quod infra ipsam civitatem positum est; seu tertia parte de tota valle Segusis, tam in montibus quam in planitiebus, sicut detinent montes qui vocati sunt Genevii et Cinisii, usque in territorium et finem de villa quæ vocatur Vaga, in locis et fundis Sesana Ulei, et Bardonesca Salebertani, Exilio, Caput montis Gallionis Medianæ, Matiugo, Foresto, Bozoleto, Sancto Georgio, Canusso, Brusiolo, Burbono, Villare Fulcardi, Sancta Agatha: cum casis, capellis, universisque rebus, omnibusque adjacentiis et pertinentiis eorum. Insuper cortes duas integras Almesii et Rubiana cum appendiciis et pertinentiis earum: nec non Vigodone, et curtem de Volveria cum omnibus suis pertinentiis, Petra Oriola cum capella, omnibusque appendiciis et pertinentiis suis, cum piscationibus, pascuis, rupibus, ruinis, a ripa Sturis usque ad littus maris; mansum unum in Carisione, et alium in Genecula, cum eorum pertinentiis; mansos duos in Ferruciaso, cum duabus capellis, una cum dote, et tertia parte de decima, et duobus molendinis curtæ Mauce cum omnibus suis pertinentiis. Insuper lacus de Aviliana, et vivarium vocatum Vuan-gery, cum adjacentiis suis, cunctaque superius denominata cum sediminibus, vineis, areisque suarum, terris arabilibus, capellis, pratis, gerbis, pascuis, silvis majoribus ac minoribus, cum areis suarum, molendinis, piscationibus, alpibus, ripis, ruinis, ac paludibus, cultis et incultis, divisis ac indivisis, una cum accessionibus, seu finibus, terminibus, et usibus aquarum, aquarumque decursibus. Imperantes itaque præcipimus, et omnino interdici-mus, ut nullus dux, archiepiscopus, episcopus, marchio, comes, vicecomes, sculdadii, gastaldio, aut aliqua

A nostri imperii magna, parvaque persona, prædictum abbatem, sui que successores, ipsamque congregationem de thesauro ecclesiæ, et de omnibus suis rebus mobilibus et immobilibus, famulis, et de rebus quæ ibi sunt, vel conferendæ erunt, inquietare, molestari, disvestire, aut sotrum tollere, seu legem facere, aut placitum tenere, nisi abbas ejusdem loci, aut suum missus præsumat, seu in domibus eorum aliquam inferre violentiam audeat. Si quis igitur præsumptor temerarius, diabolico avaritiæ stimulo percussus, huic nostræ auctoritatis præcepto resistere, aut eum aliquatenus infringere tentaverit, noverit se compositurum auri purissimi libras centum talenta majora, scilicet medietatem cameræ nostræ, et medietatem prædictæ ecclesiæ. B Quod ut verius credatur, diligentinsque ab omnibus observetur, manu propria roborantes, sigilli nostri impressione inferius insigniri jussimus.

Signum domini Chuonradi invictissimi Romanorum imperatoris Augusti.

Poppo archiepiscopus Treverensis intervenit.

Kadelous cancellarius vice Hermanni archicapel-lani recognovit.

Datum iv Kalendas Januarii, anno Dominicæ Incarnationis millesimo trigesimo octavo, indictione sexta, anno autem domini Chuonradi regni decimo quarto, imperii undecimo.

Actum Parmæ feliciter. Amen.

XXVIII.

C *Chuonradi I imperatoris diploma, quo parthenoni Sancti Xysti in urbe Placentina posito omnia privilegia illius et jura confirmat.*

(Anno 1038.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, I, 561.

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, CHUONRADUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Cunctorum liquido fidelium sanctæ Dei Ecclesiæ, nostrorumque præsentium scilicet ac futurorum noverit industria, quod nos ob interventum ac petitionem Gislæ imperatricis, nostræ scilicet dilectæ con-tactalis, nostrique imperii consortis, et Heinrici regis nostræ amatissimæ prolis, et nostri fidelis episcopi et cancellarii, per hanc præceptalem paginam abbatæ Sancti Sixti, cui præest Adeleida venerabilis abbatissa, concedimus, confirmamus, et corroboramus illa omnia quæ habentur, et scripta sunt in illo præcepto, quod nostri antecessores imperatores, videlicet Karlomannus et Ludovicus, precibus et interventu Angilbergæ ejusdem Karlomanni sororis et Ludovici uxoris, eidem Placentino cœnobio fecerunt et confirmaverunt, scilicet liberam et privatam potestatem agricolis et pinsionariis prælibati monasterii concesserunt, et sicut intra urbem Placentinam, vel circum vias publicas ad ipsius monasterii fines dilatandos, vel quandoque muniendos dederunt, et veluti universos aquæductus in ipso comitatu Placentino ad profectum jam dicti monasterii adjecerunt, ita concedimus, confirmamus et

corroborandos, et scilicet ordine, ut prædictum monasterium habeat, teneat, atque dominetur; et nullus ejusdem loci agricolas et pinsionarios inquietare præsumat. Cui insuper nostra præceptaria auctoritate liceat, cum voluerit, sicut supradictum est, ad profectum monasterii stratas Placentinæ urbis perfodere intus et foris, et aquæductus aut veteres reformare, aut novos instituere, aut quos voluerit in alteram partem transmutare sine omni publicæ partis contradictione; sed ita scilicet pontibus aut aliis instrumentis ipsæ viæ parentur, ut euntes et redeuntes transire possint. Si quis igitur huic nostro præcepto contraire aut obviare voluerit, sciat se compositurum auri probati libras centum, medietatem Cameræ nostræ, et medietatem præfati monasterio. Quod ut verius credatur et diligentius ab omnibus observetur, manu propria roborantes, præsentem paginam sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum domni Chuonradi Romanorum imperatoris Augusti.

Kadelons cancellarius vice Herimanni archiepiscopi et archicancellarii recognovit.

Locus et sigilli.

Datum XIII Kalend. Aprilis, anno Dominicæ Incarnationis 1038, indictione sexta, anno domni Chuonradi regni XIV, imperii XIII.

Actum juxta Perusium in monasterio Sancti Petri, feliciter. Amen.

XXIX.

Chuonradi I imperatoris diploma quo omnia jura et bona confirmat monasterio Sancti Vincentii ad Vulturnum.

(Anno 1038.)

[MURATORI, *Rer. Ital. Script.*, I, II, 508.

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, CHUONRADUS, divina favente clementia, Romanorum imperator Augustus.

Omnium sanctæ Dei Ecclesiæ fidelium nostrorum, præsentium scilicet ac futurorum, universitas noverit quod Hilarius abbas cœnobii Christi martyris Vincentii, siti in territorio Beneventano super fluvium Vulturnum, nostram adiens celsitudinem, detulit præcepta præcessorum nostrorum imperatorum et regum, per quæ contulerunt ex suis rebus in præfatum monasterium, ac confirmaverunt res et possessiones ibi a principibus, ducibus reliquisque fidelibus collatas. Unde præfatus abbas nos exoravit ut eadem præcepta ac legales scriptiones, nec non prædia per diversos fines regni Italici conjuncta eidem cœnobio collata per nostræ confirmationis præceptum in præfatum locum concederemus, et confirmaremus. Cujus petitionibus faventes, ob interventum Gislæ imperatricis nostræ dilectæ connectalis, ac regis Henrici nostri amantissimi filii, per hanc præceptalem confirmationem, prout juste et legaliter possumus, concedimus, et confirmamus, ac penitus corroboramus in prædicto monasterio omnia præcepta præcessorum nostrorum imperatorum et

A regum, videlicet Desiderii, Karoli, Lodoici, atque Lotharii, atque imperatoris Henrici; verumtamen omnes res et possessiones per diversos fines regni Italici positas per eadem præcepta, vel quaslibet legales scriptiones a principibus, ducibus reliquisque fidelibus ibidem collatas, nec non monasteria et cellas inferius nominatas. Primitus videlicet declarantes ipsas hæreditates, quæ circumdant ipsum monasterium per has quoque fines; incipientes itaque a fluvio qui dicitur Sangro, etc. Præcipientes itaque jubemus ut nullus rex, dux, princeps, marchio, etc. Si quis igitur, etc.

Signum domni Chuonradi Romanorum imperatoris Augusti.

Kadelons cancellarius vice Hermanni archicancellarii recognovi.

Datum III Kal. Junii, anno Dominicæ Incarnationis 1038, indictione VI, anno domni Chuonradi regni XIV, imperii XIII.

Actum in vetere Capua feliciter. Amen.

XXX.

Chuonradi I Augusti præceptum, quo Ingoni episcopo Mutinensi comitatum ejusdem urbis et agri cum suis juribus largitur.

(Anno 1038.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, I, 445.

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, CHUONRADUS, superna disponente clementia, imperator...

Si..... retributionis..... ditatur, quisquis locis Deo dicatis sua concesserit, aut in merito prosperabitur, qui conlata ut sincere a cultoribus Ecclesiarum Dei sua auctoritate corroboraverit. Quapropter omnium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorumque, præsentium scilicet ac futurorum, noverit solertia, quatenus Wido sanctæ Taurinensis Ecclesiæ episcopus, nosterque fidelis, nostram adiit celsitudinem, flagitans ut pro Dei amore animæque nostræ remedio omnia sanctæ Mutinensis ecclesiæ in honore sancti Geminiani confessoris Christi, dicatæ, cui Dei auctoritate Ingo venerabilis episcopus deservit, a prædecessoribus nostris, tam regibus quam imperatoribus, atque religiosis viris collata, nostra imperiali censura confirmare et corroborare dignemur. Cujus digne petitioni assensum præbentes, ejusdemque beatissimi Geminiani episcopi et Christi confessoris implorandam assidue opem considerantes, hoc præceptum fieri jussimus: per quod tam cultis quam incultis seu in præinsertis locis omne comitatu ejusdem civitatis cum omnibus mobilibus et immobilibus ad se pertinentibus. Et concedimus quidquid ad nostrum jus pertinere videtur, terris scilicet, et omnem districtum, atque domos publicas, murumque ipsius civitatis cum fisco, et teloneo integro, seu cum omni jure civili intus et extra per circuitum usque in omnibus finibus suis. Cohærentiæ vero hujus comitatus sunt. Prima usque in finem.... Secunda usque in Bologna. Tertia etiam usque.... ita. Quarta scilicet ad initium comitatus Lucensis. Cortes etiam ipsius comitatus et territoria, castella,

Villas, mansos, necnon utriusque sexus familias, A
servos et ancillas, herimannos, et herimannas,
domos quoque, possessiones, piscationes, foresta,
pascua montibus seu planitiebus, aquationes, aqua-
rumque cursus seu decursus, paludes, cuncta habita
et tenta atque possessa ad partem ipsius..... salis a
prædicto Ingoni episcopo, vel a quolibet prædeces-
sore ejus; atque omnia aliquo inscriptionis titulo
seu investitura hæcenus donata, collata, atque tradi-
ta prædictæ sanctæ Mutinensis ecclesiæ a quibus-
cunque hominibus vel potestatibus, donamus, con-
cedimus, confirmamus, modisque omnibus corro-
boramus, una cum campis, vineis, pratis, pascuis,
jerbis, silvis, frascariis, buscariis, montibus, colli-
bus, vallibus, planitiebus, ripis, rupinis, aquis,
aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus,
omnia cum omnibus rebus quæ dici vel nominari
possunt, ad prædictam episcopii sedem in integrum
pertinentibus. Et per hoc nostræ confirmationis
præceptum de nostro et regni jure et dominio in
præfata sanctæ Mutinensis Ecclesiæ jus et dominium
omnino transfudimus, ac delegamus, prædictum dis-
trictum præfati comitatus et teloneum, seu mercat-
um, cum omni functione regali, seu domos, mu-
ros, terrasque, et utriusque sexus servos et ancillas,
et omnia quæ vocata sunt publica, fiscalia, vel com-
italia aut vice comitalia, quæ posita esse videntur
et constructa in prædicto comitatu Mutinensi tam
intus quam extra per circuitum usque in prædictis
finibus. Ea videlicet ratione, quatenus dominus Ingo
venerabilis episcopus, qui eidem Ecclesiæ præsidere
videtur, suique successores potestatem illic habeant
per se aut per suos missos judicandi, distringendi,
placitum..... tenendi, vel quidquid eorum utilitas
decreverit, faciendi ad augmentum et honorem præ-
dictæ Mutinensis Ecclesiæ, et ita faciendi, omnique
modo judicandi et distringendi, veluti in nostram
aut marchionum vel comitum fuisset præsentiam, ab
hinc remota omni nostra nostrorumque successorum,
omniumque hominum contradictione, mino-
ratione aut molestatione. Igitur quicumque infra
prædictam urbem, vel supradictum comitatum, vel
in ejus provincia in integrum, seu in præfatis corti-
bus et castellis, habitator exstiterit, aut castellave-
rit, nec non vassali ejusdem comitatus non in præ-
sentia alienorum comitum, et marchionum vel
missorum nostrorum, eorum lites aliter agere, vel
ullo modo diffinire liceat, nisi ante Ingonem reve-
rentissimum præselem, suosque successores, seu
eorumque legatos decrevimus, sicut supra conces-
sum habemus. Et quidquid ante eorum præsentiam
finitum atque judicatum fuerit, perpetua stabilitate
permaneat. Præcipientes itaque jubemus ut deinceps
nullus dux, marchio, comes, vicecomes, sculdascio,
gastaldius, aut ullus reipublicæ procurator, seu alia
quælibet magna parvaque persona nostrorum regno-
rum prædictam sanctam Dei sedem ejusque vicarios
disvestire, molestare aut inquietare, mansionaticum
facere, teloneum, districtum, placitum, aut aliam

quamlibet functionem exigere, seu de prædictis re-
bus facere violentiam audeat. Si quis igitur hoc
nostræ corroboracionis præceptum infringere, aut
quodam temerario ausu tentaverit aut attenuare,
sciat se compositurum auri optimi libras ducen-
tum, centum medietatem cameræ nostræ, et medietatem
prætaxato episcopo, suisque successoribus. Quod ut
verius credatur diligentiusque ab omnibus observetur,
manu propria forborantis annuli nostrî impressione
insigniri jussimus.

Signum æomni Chuonradi invictissimi imperatoris.

Kadelous cancellarius vice domni Herimanni archicancellarii recognovit.

Locus sigilli cerei.

Datum xvii Kalendas Aprilis, anno Dominicæ In-
carnationis 1038, indictione vii, anno autem domni
Chuonradi regni xiv, imperii xii.

Actum Coloniae, feliciter.

XXXI.

Chuonradi imp. præceptum pro Ecclesia Hamburgensi.

(Anno 1038, Dec. 13.)

[LAPPENBERG, *Hamburgische Urkund.*, p. 70.]

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, CHUON-
RADUS, divina favente clementia, Romanorum impe-
rator Augustus.

Sollicitudo imperialis potentie, quæ nos post excessum
divæ memoriæ regum et imperatorum, divini dispositionis
cuncta regentis non ignara, respexit, monet et instigat
ecclesiis Dei in regno nostro circumquaque constructis,
tanto vigilantius prudentie nostræ curam impendere,
quanto constat in nostri ordinis promotione cœlestis gratiæ
beneficia nos indulgentius percepisse. Ex hoc enim lucri
potissimum præmium apud conditorem omnium Deum præcul
dubio promereri confidimus, si venerabilia loca oportuno
tempore ad meliorem fuerint statum, Deo juvante
nostraque potentia cooperante, perducta. Quapropter
noverint omnes nostri Christique fideles qualiter nos pro
remedio animæ nostræ, et ob interventum dilectæ
contectalls nostræ Gislæ, imperatricis Augustæ, necnon
charissimæ prolis nostræ, Heinrici, regis Burgundionum,
Beceline, viro venerabili, Hammaburgensi archipræsuli,
suisque successoribus licentiam dedimus construendi
mercatum in loco Heslingoa nuncupato, in pago Eilangea,
eo scilicet tenore ut advocatus ejusdem ecclesiæ iis
diebus, quibus annualis mercatus inibi celebrari et
confluentia populi maxime solet fieri, videlicet in
festivitate sancti Viti martyris, potestatem habeant
banno nostro constringendi omnes, qui illuc conven-
erint, ad omnem justitiam faciendam. Teloneum
autem, et quidquid ad nostrum imperiale jus pertinet,
ob amorem prædicti martyris, cui idem locus est
consecratus, eidem ecclesiæ et sanctimonialibus
ibidem degentibus libere utendum pro nostra
perpetua memoria imperiali largitione concedimus.

Addidimus etiam pro voto et petitione ejusdem
venerabilis viri, quoniam fidelium eum in omni ne-

gotio nostro comperimus, ut potestatem habeat, siquidem rei necessitas exposcat vel utilitas, in loco Stadium nominato, in prædio ecclesiastico mercatum ex integro construendi, banuum et teloneum, necnon etiam monetam, et quidquid inde regius reipublicæ fiscus obtinere poterit, prælibatæ Hammaburgensi conferimus sedi. Homines vero qui in prædicto prædio quoquo modo sibi habitacula faciant, sub banno et constrictione advocati episcopalis, nec alicujus alterius, manere decernimus.

Et ut hæc benevolentia nostræ traditio stabilis et inconvulsa omni permaneat tempore, hanc chartam conscribi manuque propria roboratam sigilli nostri impressione jussimus insigniri.

Signum domni Chuonradi, invictissimi imperatoris Augusti.

Theodoricus cancellarius vice Bardonis archicappellani recognovit.

Data IV Idus Decembris, indictione VII, anno Dominicæ Incarnationis 1038, anno autem domini Chuonradi II regni XV, imperii vero XIII.

Actum Nerestein feliciter. Amen.

XXXII.

Chuonradi I imperatoris diploma quo Ingoni episcopo Mutinensi omnia jura ac privilegia Mutinensis Ecclesiæ confirmat, eumque Mutinæ comitem constituit.

(Anno 1038.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, VI, 41.]

In nomine sanctæ et individua Trinitatis, CHUONRADUS, superna disponente clementia, imperator.

Si retributionis. ditatur, quisquis locis Deo dicatis sua concesserit, aut in merito prosperabitur, qui collata ut sincere a cultoribus Ecclesiarum Dei sua auctoritate corroboraverit. Quapropter omnium sanctæ Dei Ecclesiæ nostrorumque, præsentium scilicet ac futurorum, noverit solertia quatenus Wido sanctæ Taurinensis Ecclesiæ episcopus, nosterque fidelis, nostram adiit celsitudinem, flagitans uti pro Dei amore, animæque nostræ remedio, omnia sanctæ Mutinensis ecclesiæ, in honore sancti Geminiani confessoris Christi dicatæ, cui Dei auctoritate Ingo venerabilis episcopus deservit, a prædecessoribus nostris tam regibus quam imperatoribus, atque a religiosis viris collata, nostra imperiali censura confirmare et corroborare dignemur. Cujus digne petitioni assensum præbentes, ejusdemque beatissimi Geminiani episcopi et Christi confessoris implorandam assidue opem considerantes, hoc præceptum fieri jussimus: per quod tam cultis quam incultis, seu in præinsertis locis omni comitatu eidem civitatis, cum omnibus rebus mobilibus et immobilibus ad se pertinentibus, et concedimus quidquid ad nostrum jus pertinere videtur, terras scilicet et omnem districtum, atque domos publicas, murumque ipsius civitatis, cum fisco et teloneo integro, seu cum omni jure civili intus et extra per circuitum usque in omnibus fini-

bus suis. Cohærentiæ vero hujus comitatus sunt. Prima usque in finem. Secunda autem usque in Bolonia. Tertia etiam usque. Mantua. Quarta scilicet ad initium comitatus Lucensis. Ceteræ etiam ipsius comitatus et territoria, castella, villas, mansos, necnon utriusque sexus familias, servos et ancillas, herimannos et herimannas, domos quoque, possessiones, piscationes, foresta, pascua montibus seu planitiebus, aquationes aquarumque cursus seu decursus, paludes, cuncta habita et tenta atque possessa ad partem ipsius. salis a prædicto Ingone episcopo, vel a quolibet prædecessore ejus; atque omnia aliquo inscriptionis titulo, seu investitura hæctenus donata, collata, atque tradita prædictæ sanctæ Mutinensis ecclesiæ a quibuscunque hominibus vel potestatibus, donamus, concedimus, confirmamus modisque omnibus corroboramus, una cum campis, vineis, pratis, pascuis, jerbis, silvis, frascariis, buscariis, montibus, collibus, vallibus, planitiebus, ripis, rupinis, aquis aquarumque decursibus, molendinis, piscationibus, omnia cum omnibus rebus quæ dici vel nominari possunt, ad prædictam episcopii sedem in integrum pertinentibus. Et per hoc nostræ confirmationis præceptum, de nostro et regni jure et dominio in præfata sanctæ Mutinensis ecclesiæ jus et dominium omnino transfundimus, ac diligamus prædictum districtum præfati comitatus, et teloneum seu mercatum, cum omni functione regali, seu domos, muros, terrasque, et utriusque sexus servos et ancillas, et omnia quæ vocata sunt publica, fiscalia, vel comitalia, aut vicecomitalia, quæ posita esse videntur in prædicto comitatu Mutinensi, tam intus quam extra per circuitum usque in prædictis finibus. Ea videlicet ratione quatenus dominus Ingo venerabilis episcopus, qui eidem ecclesiæ præsidere videtur, sui que successores, potestatem illic habeant per se aut per suos missos judicandi, distringendi, placitum tenendi, vel quidquid eorum utilitas decreverit, faciendi, ad augmentum et honorem prædictæ Mutinensis ecclesiæ, et ita faciendi, omnique modo judicandi, et distringendi, veluti in nostra, aut marchionum, vel comitum fuisset præsentia, ab hinc remota omni nostra nostrorumque successorum, omniumque hominum contradictione, minoratione ac molestatione.

Igitur quicumque infra prædictam urbem, vel prædictum comitatum, vel in ejus provincia in integrum seu in præfatis cortibus et castellis habitator exstiterit, aut castellaverit, necnon vassalli ejusdem comitatus non in præsentia alienorum comitum, et marchionum, vel missorum nostrorum eorum lites aliter agere, vel ullo modo diffinire liceat, nisi ante Ingonem reverentissimum præsulem, suosque successores, seu eorumque legatos decreverimus, sicut supra concessum habemus; et quidquid ante eorum præsentiam finitum atque judicatum fuerit, perpetua stabilitate permaneat. Præcipientes itaque jubemus ut deinceps nullus dux, marchio, comes aut viceco-

mes, sculdassio, gasta. lius, aut ullus reipublicæ procurator, seu alia quælibet magna parvaque persona nostrorum regnorum, prædictam sanctam Dei sedem ejusque vicarios disvestire, molestare aut inquietare, mansionaticum facere, teloneum, districtum, placitum, aut aliam quamlibet functionem exigere, seu de prædictis rebus facere violentiam audeat. Si quis igitur hoc nostræ corroborationis præceptum infringere, aut quodam temerario ausu tentaverit aut attenuare, sciat se compositurum auri optimi libras cc, medietatem Cameræ nostræ, et medietatem prætaxato episcopo, suisque successoribus.

A Quod ut verius credatur, diligentiusque ab omnibus observetur, manu propria roborantes, annuli nostri impressione insigniri jussimus.

Signum Domni Chuonradi invictissimi Imperatoris.

Locus sigilli † cerei deperditi.

Kadelous cancellarius vice domini Herimanni archicancellarii recognovit.

Datum xvii Kalendas Aprilis, anno Dominicæ Incarnationis 1038, indictione vii, anno autem domni Chuonradi regni xiv, imperii xii.

Actum Coloniae feliciter.

HENRICUS III IMP.

HUJUS NOMINIS INTER REGES TERTIUS, INTER AUGUSTOS SECUNDUS, COGNOMINE NIGER.

(An. 1039-1056.)

HENRICI III IMP. CONSTITUTIONES

(PERTZ, *Monumenta Germaniæ historica*, Leg. tom. II, p. 41.)

I.

CONSTITUTIO DE JURAMENTO CALUMNIÆ (1).

(An. 1047, Apr. 3.)

HENRICUS ¹ divina pietate secundus Romanorum imperator augustus, omnibus.

In legibus ² cautum est, ut nemo clericorum jurare præsumat (l. 25, § 1, C. de episc.), alibi vero reperitur scriptum (Julian. 122, 1), ut omnes principales personæ in primo litis exordio subeant jusjurandum calumpniæ; nonnullis legisperitis venit in ubium utrum clerici jusjurandum calumpniæ prætare debeant, aut alii personæ hoc officium liceat elegare. Quia enim illud constitutionis edictum ubi clerici jurare prohibentur (l. 25, § 1, C. de episc.),

Theodosio ³ augusto Tauro præfecto prætorio de constantinopolitanis clericis promulgatum fuisse videtur, idcirco ad alios clericos pertinere non creditur. Ut ergo ista dubietas omnibus penitus aufertur, illam divi constitutionem Theodosii ⁴ ita interpretari decernimus, ut ad omnium ecclesiarum clericos generaliter pertinere judicetur. Nam cum divus

B Justinianus jure decreverit ⁵, ut canones ⁶ Patrum vim legum habere oporteat (Julian. 119, 1) et in nullis Patrum canonibus reperitur ⁷ ut clerici jurare audeant, dignum est ut totus clericalis ordo a præstando jurejurando impenitus esse præcludi duobus censeatur. Quapropter nos, utriusque videlicet divinæ et humanæ legis intentione, decernimus et imperiali auctoritate intractabiliter diffinimus, ut non episcopus, non presbiter, non cujuscumque ordinis clericus, non abbas, non aliquis monachus vel sanctimonialis, in quacumque controversia, sive criminali sive civili, jusjurandum compellatur qualibet ratione subire, sed suis idoneis advocatis hoc officium liceat delegare.

II.

CONVENTUS TURICENSIS (2).

(An. 1054, Febr.)

Constitutio de conjugiiis.

HENRICUS divina pietate secundus Romanorum imperator Augustus, omnibus.

Quoniam nobis divinæ pietatis ⁸ providentia im-

VARIÆ LECTIONES.

Cod. Lond. versus præmittit: Rex Henricus patriæ pater atque maritus. Ne jurent clerici lex præcipit ta secundi Regis Henrici. ¹ aug. Quoniam in omnibus l. VII. ² Marco augusto est constitutum proere de Const. VII. Marco augusto constitutum est, propterea quia de Const. edd. ³ in marg. V. alii arci. — Marci constitutionem V II. et edd. ⁴ jure decreverat V II. ⁵ in marg. Vn. ut in Nov. h. c. primo capite (i. e. Jul. 119, c. 1. Nov. 131 c. 1. BLUME). ⁶ invenitur V II. ⁷ p. est L.

NOTÆ.

(1) Hanc constitutionem edimus ope codicum sæculi xi Londinensis, Vindobonensis et Vindobonensis II (*Juris civilis* n. 39), tum Veronensis sæc. aut xii incunus, et Estensis apud Muratorium pag. 178. Occurrit et in Collectione decretalium Bernardi Papiensis a papa quodam Honorio II (vel

potius Victore II) laudata, ibique die iii (alii codd. iv) mensis Aprilis, a d. iii (alii iv) Nonas April. Arimini edita fuisse dicitur.

(2) Leges in eo conventu promulgatas, tum generales tum Langobardicas, ope codicum Londinensis, Vindobonensis, Vindobonensis II (*Juris civilis*